

ਕੜਕ ਕੜਕ

86

ਉੱਠੋ... .. ! ਜਾਗੋ... .. !!
 ਲਹਿਰਾਂ ਬਣ ਉੱਠੋ ਭੁੱਖਾਂ ਦੇ ਲਿਤਾੜਿਓ!
 ਪਰਤੀ ਦਾ ਸਾਹ ਦੁੱਖ ਪੀਣ ਵਾਲਿਓ !!

ਬੰਦੀਆਂ ਨਾ ਰਹਿਣ ਇਹ ਰਵਾਇਤੀ ਲੜੀਆਂ
 ਉੱਠੋ ਵੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਤੋੜੋ ਕੜੀਆਂ
 ਕਿਰਤਾਂ ਦਾ ਜੋਰ ਸੁੱਸਿਆਂ 'ਚ ਤਰਕੇ
 ਲੁੱਟ ਦਾ ਇਹ ਰਾਜ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਖਾੜਿਓ

ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਪੁਰਾਣਾ ਦਾਗ ਜਦੋਂ ਥੰਮਦਾ
 ਉਹਨੂੰ ਤੋੜ ਨਵਾਂ ਸੰਸਾਰ ਜੰਮਦਾ
 ਨਵਾਂ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਜੱਗ ਰਚਣ ਲਈ
 ਗਲੀ ਸੜੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਓ

ਨਵੀਆਂ ਹੀ ਸੀਹਾਂ 'ਤੇ ਉਸਾਰ ਹੋਊਗਾ
 ਸਾਹ ਜੱਗ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਫਾਰ ਹੋਊਗਾ
 ਲੋੜਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਖੋਹਿਆ ਜੋ
 ਸਭ ਹੋਊ ਤੁਹਾਡਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰਿਓ

ਆਖਰੀ ਹੈ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਬੇਲੀਓ
 ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਠੋ ਕਰ ਲਓ ਚੜ੍ਹਾਈ ਬੇਲੀਓ
 ਲੁੱਟ ਦੇ ਮਸੀਹੇ ਤਾਈਂ ਰੱਦ ਕਰਕੇ
 ਹੁਕਮ ਕਾਨੂੰਨ ਪੈਂਤਾਂ 'ਚ ਲਤਾੜਿਓ

ਮਹਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਨਾ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਾਰ ਵੇ ਕਰੋ
 ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਵਧਾ ਨਾ ਪਲੋ
 ਪੁਖ ਰਹਿਓ ਮੱਢੋਂ ਹੁਣ ਲਾਟਾਂ ਬਣਕੇ
 ਤਖ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਦਾਹੋ ਤਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਛਾਲਿਓ

ਲੋੜਿਆਂ ਤੋਂ ਲੁੱਟ ਦਾਨਾ ਮਲ ਖੋਹਣ ਲਈ
 ਕੈਦ ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਲਈ
 ਸਾਂਝਿਆਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰੀਰ ਹੋਇਕੇ
 ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਸੋਚਿਓ ਵਿਚਾਰਿਓ

ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਾਰ ਮਿਥਾਰੋ
 ਕਿੱਦਾਂ ਦਾ ਇਹ ਹੋਊ ਸੰਸਾਰ ਮਿਥਾਰੋ
 ਮਿਹਨਤ 'ਚੋਂ ਉਸਰੀ ਵੇ ਹਰ ਰਚਨਾ
 ਦੁਨੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਘਾੜਿਓ

ਫੌਜੀਓ ਸਿਪਾਹੀਓ ਜਾਣੋ ਹਲ ਚਲ ਨੂੰ
 ਮੋੜ ਲਓ ਬੰਦੂਕਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਵੱਲ ਨੂੰ
 ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਓ
 ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਇਓ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰਿਓ

ਪਰਤੀ ਜਗੀਰ ਨਹੀਂ ਇੱਥਾਂ ਜੋਕਾਂ ਦੀ
 ਪਰਤੀ ਹੈ ਮਾਂ ਪਰਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ
 ਇੱਥਾਂ ਕਾਫਾਂ ਜੋਕਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਕੇ
 ਕਿਰਤਾਂ ਦਾ ਝੰਡਾ ਸੂਰਜਾਂ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਿਓ

ਲਹਿਰਾਂ ਬਣ ਉੱਠੋ ਭੁੱਖਾਂ ਦੇ ਲਿਤਾੜਿਓ !
 ਪਰਤੀ ਦਾ ਸਾਹ ਦੁੱਖ ਪੀਣ ਵਾਲਿਓ !!
 ਭੁੱਖਾਂ ਦੇ ਲਿਤਾੜਿਓ ! ਤਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਛਾਲਿਓ !!
 ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਖਾੜਿਓ ! ਤਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਛਾਲਿਓ !!

LITERARY & CULTURAL BIMONTHLY OF PANJABI

WATNO DUR

P.O. BOX 9545
Edmonton, Alberta, T6E 5X2

P.O. BOX 67681 Station 'O'
Vancouver, B.C., V5W 3V2

(Started in July 1973)

2nd Class Mail Reg. No. 3233

May-June 1983

Vol. 10 No. 96

Editor:
Surinder Dhanjal
(Grande Prairie, Alberta, 539-9614)

Advertising & Circulation Board:

Satwant Deepak, Edmonton	461-1917
Laat Bhinder, Edmonton	435-7469
Paul Binning, Vancouver	879-3339
Iqbal Ramuwalia, Toronto	745-7326

Watno Dur Representatives

● British Columbia, Canada:

Sadhu, Burnaby	437-9014
Sukhwant Hundal, Vancouver	321-9221
Amarjit Chahal, Surrey	581-0406

Inderjit Rode, Vancouver

Avtar Rodhey, Quesnel	430-4104
Tej Sandhu, Quesnel	992-7578
Dave Jatana, Pr. Rupert	992-6775
J.S. Aulakh, Mission	627-7209
	826-4888

● Alberta, Canada:

Avtar Gill, Sherwood Pk.	464-3851
K.S. Chaman, Calgary	248-2841

● India:

Surinder Kailay, Ludhiana
Kulbir Suri, Amritsar

ਵਤਨੋ ਦੁਰ
ਦ ਮਮਗਲ ਮੰਰ |
ਦਸਵਾਂ ਮਾਲਨ ਮੰਰ ਹੋਵੇਗਾ -

ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕਿਤ ਬਣਾਉਣ
ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ
ਇਤਿਜ਼ਾਰ ਹੈ !

● ANNUAL SUBSCRIPTION

- Canada/U.S.A.: \$10.00; other Countries: \$15.00 (By Air) (Cheques, Drafts, Money-orders payable to 'WATNO DUR' should be sent to Edmonton, Alberta or Vancouver, B.C. in Canada.
- Special rates for readers residing in INDIA (Annual: RS 10/-); send by MO. directly to Surinder Kailay, Editor Anu, Lalton Kalan, Ludhiana - 142022, India.

● **WATNO DUR** (*Far from the Motherland*) is a Literary and cultural bimonthly of PANJABI - the mother tongue of East Panjab (INDIA) and West Panjab (PAKISTAN) - published by WATNO DUR PUBLICATIONS (Registered). The contributors include well-known Panjabi writers throughout the world.

● All officeholders and members of WATNO DUR PUBLICATIONS (Registered), past and present, have been and are honorary associates of WATNO DUR.

● Opinions expressed are of the individual writers and may not necessarily, reflect the official policies of WATNO DUR PUBLICATIONS (Registered).

ਯੂਜੀਨ ਪੋਤੀਏ

(Eugene Pottier)

ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚਰਨ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਯੂਜੀਨ ਪੋਤੀਏ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਯ ਹੋਈ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ੋਸ਼ੀਲੀ ਅਤੇ ਪਰੇਰਨਾਮਈ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ - 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' - ਦਾ ਕਾਵਿਕ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ। ਯੂਜੀਨ ਪੋਤੀਏ ਗਰੀਬ ਪਾਠ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਸਾਡੀ ਉਮਰ ਗਰੀਬ ਰਿਹਾ, ਗਰੀਬ ਹੀ ਮਰਿਆ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਮਰਿਆ।

ਯੂਜੀਨ ਪੋਤੀਏ 4 ਅਕਤੂਬਰ 1816 ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਦੋਹਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਗੀਤ 'LONG LIVE LIBERTY' ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ।

18 ਮਾਰਚ 1871 ਨੂੰ, ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪੈਰਿਸ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹੱਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗ਼ਾਵਤ ਗਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪਰੋਲਤਾਰੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਪੈਰਿਸ ਕਮਿਊਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਤਾਂ 3600 ਵੋਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 3352 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਪੈਰਿਸ ਕਮਿਊਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। 21 ਮਈ 1871 ਨੂੰ ਤੀਵਰ ਉਲਟ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੈਰਿਸ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ - 30000 ਪਰੋਲਤਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, 50000 ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਉਂ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਸਮਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਦੇ ਪਾੜਵੀ ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਉਦਾਹਰਣ ਨੂੰ ਵਹਿਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ। ਤੀਜੇ ਮਈ 1871 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੈਰਿਸ ਕਮਿਊਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ੰਖੜ ਸੁੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਯੂਜੀਨ ਪੋਤੀਏ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਦਿਨ ਥਾਅਦ ਹੀ ਜੂਨ 1871 ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਖੀ ਤਿੱਠੇ ਦੁਖਦਾਹੀ ਤਜਰਬਿਆਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਵਸਵੇਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੀਤ 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਵਿੱਚੋਂ ਪਰੋ ਦਿੱਤਾ।

ਯੂਜੀਨ ਪੋਤੀਏ 1871 ਵਿੱਚੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ। 9 ਸਾਲ ਦੀ ਲੰਬੀ ਜਲਾਵਤਨੀ ਤੋਂ ਥਾਅਦ ਉਹ ਫਰਾਂਸ ਪਰਤਿਆ। ਉਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 1884 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗੀਤ' ਨਾਂ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 1887 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਉਸਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਥਾਅਦ ਵੀ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਨਵੰਬਰ 1887 ਵਿੱਚੋਂ ਪੋਤੀਏ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੋਤੀਏ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਲੱਗਭਗ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਥਾਅਦ ਇੱਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਨੇ 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਦੀ ਧੁਨ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ 1888 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਕੱਠ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਸੰਗ੍ਰਹ ਗਾਣੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਕੇ ਪੋਤੀਏ ਦਾ ਇਹ ਜੁਝਾਰ ਤਰਾਨਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਭੇਦ ਕੀਤਾ। ਉਸਤੋਂ ਥਾਅਦ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੀਤ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨਹਾਮਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਪੈਰਿਸ ਕਮਿਊਨ ਤਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਸਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲਾ ਗੀਤ 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗੀਤ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਲੱਗਭਗ ਹਰ ਖੋਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲੇਖਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਪੋਤੀਏ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗੀਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਪੋਤੀਏ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਗੀਤ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਕੁਲਕ ਵੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਮਈ ਗੁਣ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੂ ਇਹ ਗੀਤ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਲਹਿ ਸਕੇ। ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਸੱਚਪੱਠੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਸਕ-ਪੱਠੇ 'ਜੈਕਾਰ' ਨੇ ਮਾਰਚ 82 ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕੋ ਵੰਗਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿੱਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਠੇਰੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 'ਜੈਕਾਰ' ਨੇ ਇੱਕ ਅਨੁਵਾਦ ਮਈ 82 ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਅਨੁਵਾਦ ਬਹੁਤ ਢੁਕਵੇਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਾ ਠੱਕਰਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸੱਤਿਆਚਾਰਕ (ਪ.ਲ.ਸ.) ਮੰਚ ਦੇ 1982 ਦੇ ਸੂਬਾ ਕਰੋਥੰਦਰ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਪਾਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ 'ਜੈਕਾਰ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਵਾਦ ਵਰਗਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਅਸੀਂ ਪ.ਲ.ਸ. ਮੰਚ ਦੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਟੱਪ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

(ਸੁਰਿੰਦਰ ਧੰਨਲ)

ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿੱਤਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਤਾ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਦੇ ਹੀ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਟਕ-ਲੇਖਕ, ਨਾਟਕ-ਅਭਿਨੇਤਾ, ਨਾਟਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਨਾਟਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਹੈ।

ਨਾਟਕ-ਲੇਖਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤਮਰ ਅਤੇ ਗੁਣਾਤਮਰ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅਦੁੱਤੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਨਾਟਕ-ਅਭਿਨੇਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਰਿਸਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਨਾਟਕ-ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਸਨੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਲਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਤ੍ਰੁਸ਼ਣਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ (ਪਲਸ ਮੰਚ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨੀ, ਇੱਕ ਨਵੀਂ 'ਲੋਕ ਰੰਗਮੰਚ ਸੈਲੀ' ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟ-ਕਲਾ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਤੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਬੁਢਾਉਣ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ* ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਖੇਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਏ ਪਰ ਜਿਸ ਸਿੱਦਾਂਤ ਨਾਲ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਸੀਲ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਕਠਿਨ ਹੈ।

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਾਟਕ ਲੇਖਣੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਉਸਦੀਆਂ ਛੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ: ਜਦੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਥੰਦ ਕਮਰੇ, ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ, ਚਾਂਦਨੀ ਤੈਰ ਤੋਂ ਸਹਿੰਦ ਤਕ, ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਅਤੇ ਧਮਕ ਨਗਾਰੇ ਦੀ।

ਪੁਸਤਕ 'ਜਦੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ' ਵਿੱਚ ਦੋ ਨਾਟਕ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਨਾਟਕ 'ਜਦੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ' ਵਿੱਚ ਕੁਟਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਮੌਕਾਪਰੋਸ਼ਤ ਮੋਹਰੀਆਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰਕ ਛਰਮਾਣਾਂ ਦਾ ਇਹ ਗੱਠਜੋੜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਵਾਹੀ ਖੈੱਤਜੇ ਕਰਦੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਚੀਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਤਾਂਘਦੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੇਪਹਰ ਆਤਮਾ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਚੇਤਨਤਾ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਹੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਹੁਸਨ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਹਵਾਈ ਗੋਲੇ' ਵਿੱਚ ਆਖੌਤੀ ਜ਼ਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਛਤਰਛਾਇਆ ਹੇਠ ਪਲ ਰਹੀ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ, ਅਫ਼ਸਰ-ਸ਼ਾਹੀ, ਕਮਿਸ਼ਨ-ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅਸਲਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਅਜਿਹੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਪੋਕੀਸ਼ਨ ਦੋਵੇਂ ਜਨਤਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਪਖੰਡ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਜਨਤਾ-ਧੋਹੀ ਹਨ, ਇੱਕੋ ਥੈਲੀ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਵੱਟੇ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ 'ਥੰਦ ਕਮਰੇ' ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਨਾਟਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋ ਨਵੇਂ ਨਾਟਕ 'ਥੰਦ ਕਮਰੇ' ਤੇ 'ਸਿਉਂਕ' ਵੀ। 'ਥੰਦ ਕਮਰੇ' ਨਾਟਕ ਅਪਾਹਜ ਸੋਚਣੀ ਹਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ 'ਤੇ ਚੋਟ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਪ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਜ਼ੋਰੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅਪੁਰਨ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਣਕਪੁਤਲੀਆਂ ਬੁਢਾਉਣਾ ਲੋਚਦੇ ਹਨ - ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਲਿਬਰਲਇਜ਼ਮ ਦਾ ਢੂੰਗ ਰਚਦੇ ਹਨ। 'ਸਿਉਂਕ' ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਖੋਖਲਾਪਨ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਚੇਤਨਤਾ ਤੋਂ ਕੋਰਾ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਘੜਦਾ ਹੈ - ਧਾਰਮਕ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਕਮਿਸ਼ਨ-ਸ਼ਾਹੀ, ਅਫ਼ਸਰ-ਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਜਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਠਸੇ ਸਰਕਾਰੀ, ਨੀਮ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਤੋੜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਪਕੜਦੇ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ 'ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ' ਦਾ ਏਸੇ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਟਕ, ਆਰਥਕ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਇਸਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ - "ਹਾਲੀ ਵੀ ਇਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਸਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਲਿੱਠੇ ਸਿਫਾ ਹੋਰ ਹੈ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ!" ਦੂਜਾ ਨਾਟਕ 'ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਅਮਰ-ਕਥਾ 'ਤੇ ਉਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਥਾਥਾ, ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪੁਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਸਦੇ ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਕਾਰੀਗਰ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿੱਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਜੀਗੀ ਰਾਮ ਦੀ ਹਵੇਲੀ' ਵਿੱਚ ਸਰਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਮਈ

(* ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ)

ਕਿਹਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚਲੀ ਹਵੇਲੀ ਪੁਰਾਤਨ ਭੂਗੋਲੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਤੇ ਉਸਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ-ਧਾਰਮਕ-ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਕ ਚਾਂਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋੜ ਨਿਜ਼ਾਮ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਕੰਡੇ ਵਰਤਕੇ ਖੜਾ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਨਾਕਾਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸੋਚਣੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਇਹ ਹਵੇਲੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

‘ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਤੋਂ ਸਰਹੰਦ ਤੱਕ’ ਨਾਟਕ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ, ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀਦੀ ਦੇ ਅਤੁੱਲ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਲਈ ਟੱਕਰ ਦੀ ਪਰਦਰਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਟਕ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ ਮੰਨਣ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮੰਚ ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਨ ਸ਼ਬਦ ਦਰਜ ਹਨ: “ਆਪਣੇ ਬੜ੍ਹਾਗਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁਰਮਗਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਤੋਂ ਸਰਹੰਦ ਤੱਕ ਦੀ ਗਾਥਾ ਨਾਟਕੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਮੋਸੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਾਥਾ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਮੰਚ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਮੰਚ ਯਤਨ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।” ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ‘ਸੀਸ ਤਲੀ’ ਤੇ ‘ਲਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਣਾ-ਸਰੋਤ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸਾ ਹੀ ਹੈ - ਇਹ ਨਾਟਕ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਵਖਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬਥਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ ਵਿੱਕ ਪਾਤਰ ਕੁੰਦਨ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚੋਂ ਮੌਤ ਕੁਝਲ ਕਰਦਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, “ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਰਤੀ ਸਾਡੀ ਹੋਵੇਗੀ - ਇਸ ਪਰਤੀ ਦੇ ਉੱਖ ਸਾਡੇ ਹੋਣਗੇ - ਇਹਨਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਂਹਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ - ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ -”

‘ਧਰਮ ਨਗਾਰੇ ਦੀ’ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਕ-ਕਥਾ ਦੇ ਅਠਿਹਾਰ ਨਾਇਕ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਪੁਨਰ-ਸਿਰਜਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਗਰ, ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ, ਸਰਾਯਾਰ ਅਤੇ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਦੀ ਕਲਾ-ਕੋਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਦੇਵ ਹੈ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਾਹਿੱਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਿਲਕੇ ਥਾਰ ਦੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਾਂਦਲ ਦੇ ਪੱਤੇ ਅਤੇ ਫਰੀਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਾਹਿੱਤਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨਾਟਕਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸੰਕਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ: ਧਾਰਮਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸੰਗਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਉਸਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ, ਸੰਤੁਲਨ ਅਤੇ ਸਾਥਕਤਾ। ਇਹ ਸੰਕਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਬ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਿਰਦ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਗੁਰ-ਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਰਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਵੱਲ ਚਿੱਤ ਹੋਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਪਠਾਪਠ ਛੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਰਸਰੀ ਵਿਚਾਰ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਮਕ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਨਿਰੋਲ ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਹਿੱਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਵੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਉਸੇ ਹੀ ਸੁਨੇਹੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਸਫਲਤਾ ਤਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ:

- ਅਸੀਂ ਇੱਠਾਂ ਨੂੰ ਚੱਟੀਏ, ਜੇ ਜੀਂਦੇ ਲੋਕ ਮਰ ਰੇ ਤੋੜ !
- ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਰਾਹ/ ਭੁਰਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦਵੈਂ ਢਾਹ।
- ਜਿਹੜੇ ਹੱਥ ਢਾਹ ਸਕਦੇ ਨੇ/ ਉਹ ਨਵਾਂ ਵੀ ਉਸਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(ਜੰਗੀ ਰਾਮ ਦੀ ਹਵੇਲੀ)

- ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਜੀਵੀਏ ਤੇ ਪਰਤੀ 'ਤੇ ਅਮੋਸਾ ਸਮਾਜ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਉਹ ਇਸ ਦਬੁੱਤਰੇ 'ਤੇ ਆਏ - ਯਕੀਨ ਰੱਖੋ ਇਹ ਥਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ, ਉਹਦੀ ਜੋ ਜੋ ਕਾਰ ਲਈ ਹੈ!

(ਜਦੋਂ ਚੌਸ਼ਨੀ ਉੱਦੀ ਹੈ)

- ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਏ, ਵਿਹਲੜ ਮੌਜਾਂ ਨਾ ਮਾਨਣ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹੋਈ ਦੇ ਆਪ ਮਾਲਕ ਹੋਈਏ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਈਏ, ਸੋਚ ਬਗਾਨੇ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ।
- ਜੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਮੰਗਣਾ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਗੁਨਾਹ ਥਾਰ ਥਾਰ ਕਰਾਂਗਾ।

(ਧਰਮ ਨਗਾਰੇ ਦੀ)

- ਹਰ ਇੱਕੋ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਉੱਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਜੋ ਕੁਝ ਗਲਤ ਏ, ਉਸਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
- ਮੈਂ ਸੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਲੋਣਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਇਤਨੇ ਹੁਤਬੇ ਵਾਲੀ ਵਰਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰਖਦੇ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਹਨ 'ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸੰਗਲ ਪਾ ਰੱਖੇ ਨੇ।

(ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ)

- ਇਹ ਦੀਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਥਵ ਗਈ ਏ, ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦੇ ਰੇ ਨੇ, ਲੜਦੇ ਪਏ ਨੇ ਤੇ ਲੜਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਇਸ ਪਰਤੀ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਰਾਜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਗੇ।
- ਇਹ ਤਾਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਦਸਤੂਰ ਨੇ - ਕਿ ਹਰ ਉਸ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ ਜੋ ਹਕੂਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰਖਦੀ ਏ - ਪਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੰਦ ਕਰੋਗੇ - ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਡਿਜ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਫੈਲ ਕੁੱਟੀਆਂ ਨੇ - ਉਹ ਸੁਣੋ - (ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਤੋਂ ਸਰਹੰਦ ਤੱਕ)

- ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬ - ਮੇਰੇ ਖੁੱਤਰੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਮਿਲੇ, ਕੱਪੜਾ ਮਿਲੇ, ਮਕਾਨ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰੋ- ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਲ ਕੇ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਅਰੇ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕਰੋ।
"ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।"

(ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ)

ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਤੌਰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਧਾਰਮਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਮਾਜਕ, ਬੌਧਿਕ) ਵੰਡ ਦਲੀਲੀ ਨਾਲ ਪਰਦਾ ਫੜ ਕਰਦਾ ਹੈ :

- ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਗਈ, ਫਸਾਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਟੰਗਾ ਤੋ ਗਿਆ, ਠੱਥ ਚੁਗੇ 'ਚ ਨੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ - ਗੁਰੂ ਕਿਹੜਾ ਵੱਡਾ, ਅਵਤਾਰ ਕਿਹੜਾ ਵੱਡਾ, ਸਭ ਗੋਰਖ ਪੰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਠੱਥ ਚੁਗੇ 'ਚ ਨੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ।

(ਸਿਉਂਕੇ)

- ਜੋ ਬੋਲਣਾ ਸੀ ਬੋਲ ਚੁੱਕੇ। ਜੋ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਬੋਲਣਗੇ। ਸੱਚ ਤੇ ਸ਼ੁੱਠ ਫੇਰ ਤੋਲਣਗੇ। ਥੰਦ ਮੁਖਾਰ ਫੇਰ ਖੋਲ੍ਹਣਗੇ।

(ਜੰਗੀ ਰਾਮ ਦੀ ਹਵੇਲੀ)

- ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜ ਨਾਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ / ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।

(ਹਵੇਲੀ ਗੋਲੇ)

- ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰਦਾਂ ਖਸਮਾਂ ਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਸੁਤਾਅ ਈ ਬੜਾ ਸੌਂਕੀ ਹੁੰਦੀ - ਆਪ ਤਾਵੇਂ ਪਹਾਈਆਂ ਖੁਰਲੀਆਂ 'ਤੇ ਮੂੰਹ ਪਏ ਮਾਰਨ, ਪਰ ਜੇ ਤੀਵੀਂ ਵਿਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰ ਲਏ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤੀ ਕੱਪੜੀ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਏ।

(ਧਮਕ ਨਗਾਰੇ ਦੀ)

- ਇਹੋ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ - ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੂਠੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਲਝਾਣਾ ਤੇ ਫੇਰ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਣਾ-ਅਪਾਹੁਜ਼ ਲੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਵੀ ਅਪਾਹੁਜ਼ ਹੈ।

(ਥੰਦ ਕਮਰੇ)

ਇਉਂ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਟਕ ਰੂਤਕਾਲ ਦੇ ਯਥਾਰਥ (ਇਤਿਹਾਸਕ/ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਸ਼ਾ), ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਯਥਾਰਥ (ਸਮਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤਕ/ ਸਮਾਜਕ ਸਥਿਤੀ) ਅਤੇ ਤੀਵੀਂ ਦੇ ਯਥਾਰਥ (ਕ੍ਰਾਂਤੀ/ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ) ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿੰਨੀ ਸਿੱਧਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨਤਾ, ਸਾਦਾ ਮੰਚ-ਜੜਤ ਅਤੇ ਮੰਚ ਸਾਮੱਗਰੀ, ਸਿੱਖ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਨਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸੁਨੇਹਾ-ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਨ ਭਰਿਆ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਟਕ-ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਲੋੜਾਂ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਵੇਸਲਾ ਠੀਕ ਹੁੰਦਾ। ਸੰਗੀਤ, ਵਿਅੰਗ, ਹਾਸਰਸ, ਹਲਕਾ-ਹਲਕਾ ਹੁਮਾਸ ਅਤੇ ਥੇਲੋੜੇ ਜਿਹੇ ਜਾਪਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਪਾਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤੀਠੇ ਪਰਤੀ ਦੇ ਵਸੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਜੋਂ 'ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਯਾਦਗਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ' ਦੇ ਸਹਯੋਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸਥਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਹਾਰੀ-ਸਵਾਰਥ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਠਿਲਾ ਵਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ ਅੱਜਕਲ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ 'ਸਮਤਾ' ਵਿੱਚੋਂ ਤੜਕੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਮੌਲਿਕ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲਿਖਕੇ, ਉਸਾਰੂ ਬਹਿਸਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਕੇ, ਆਪਣੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਕੇ ਉਸਨੇ ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਪਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ 'ਸਰਦਲ' ਅਤੇ ਹੁਣ 'ਸਮਤਾ' ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਦੇ ਕਾਲਮ 'ਇਹ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ' ਵਰਗੇ ਸਥਾਈ ਕਾਲਮ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਥੜੇ ਪੱਟ ਪਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਰਚ 1971 ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ "ਸਾਹਿੱਤ ਅਤੇ ਕਲਾ ਕਾਨਫਰੰਸ" ਸਮੇਂ ਸੰਪਾਦਕ ਕੀਤੀ ਉਸਦੀ 'ਨਿਸ਼ਾਨੀ' ਹਾਲੇ ਵੀ ਚੇਤੇ ਵਿੱਚ ਉੱਕਰੀ ਪਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰਾਂ, ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਟੁਕੜੇ ਨਗੀਨਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। 'ਨਿਸ਼ਾਨੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਠਭੁਕ ਸਥਰ ਸਨ:

" ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸਾਹਿੱਤਕਾਰ, ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਮਟਿ ਸਕਦਾ ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅੱਸਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਹਿੱਤਕਾਰ ਦੀ ਕਲਮ, ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਬੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਨਾਟ-ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਮੰਚ-ਕਲਾ ਅਸਰਦਾਰਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਕਰਾਂਗੇ, ਜੋ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਾਂਗੇ। "

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਈ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸੁਨੇਹੇ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੰਨੜਾ ਦੇ ਕਲਾ-ਪਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਲਾ-ਪਰਦਰਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ। ●

ASIA IMPORT HOUSE

EDMONTON

▼ SPECIALIZING IN:

- SAREES, SAREE FALLS
- CUSTOM MADE BLOUSES
- PETTICOATS, WOOLEN SHAWLS
- EXCLUSIVE SUIT SELECTION
- RUMALAS
- HARS, HAIR FIXER
- GOTA, BEARD NETS
- ARTIFICIAL JEWELRY
- TURBANS IN FANCY COLOURS

● EAST INDIAN, WEST INDIAN & FIJIAN GROCERY

● TROPICAL FRESH VEGETABLES AVAILABLE AT ALL TIMES

PHONE: 439-4159 or 439-5261, FOR OUT OF TOWN
▼ LISTENER'S CHOICE: ORDERS

INDIAN RECORDS, TAPES, VIDEO FILMS & VIDEO
RECORDERS

FOR FRIENDLY SERVICE — VISIT US...

ASIA IMPORT HOUSE

7912 - 104 STREET
EDMONTON, ALBERTA
439-4159
439-5261

TIPASKAN CENTRE
3230 - 82 STREET
EDMONTON, ALBERTA
468-6749

ਕਹਾਣੀ :

ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਮਸਾਇਲਮ

(ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨਾਇਲਸਟ)

ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਮਗਾਂ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਜਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਦਵਾਰੇ ਵੇਲੇ ਫਿਰਕੂ ਫਸ਼ਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। 'ਲੁੱਟ ਕੌਣ ਪੈਣੀ ਅੰ? ਕਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਪੈਣੀ ਅੰ?' ਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਸੁਆਲ ਕਰਦਾ ਉਹ ਗਵਾਂਢੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਚਾਰ ਫਿਰਦਾ ਹੋਇਆ। ਫਸ਼ਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਵੱਡੇ-ਟੁੱਕੀ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਈ। ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਵੱਡੇ-ਟੁੱਕੀ ਵੇਲੇ ਪਿੰਡੇ ਪਿੰਡੇ ਗੱਰੀਦਾ ਪਰ ਉੱਟਣ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਬੱਕਰੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ। ਉਹ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਚੁੱਕਦਾ। ਗਹਿਣੇ ਟੋਲਦਾ ਫਿਰਦਾ। ਜਦ ਕੋਈ ਟੁੱਕ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਨੱਫੇ ਵਿਚ ਲੁੱਕੇ ਲੈਂਦਾ ਜਾਂ ਪੱਗ ਦੇ ਲੜ ਨਾਲ ਚੀਨੂ ਤੁਰਦਾ।

ਫਸ਼ਾਰ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਦੇਖਰ ਨਾਲ ਹਲਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਟੋਲਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਫਸ਼ਾਰ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਟੋਲਾ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਜ਼ਰੂਨ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ 'ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ' ਵਿਚ ਜੁਟਾ ਰਿਹਾ। ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਝਗੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਟੋਲੇ ਦਾ ਸਿਰ-ਕੱਢ ਆਗੂ ਬਣਿਆ ਹੀ ਗੱਰੀਦਾ।

ਫਸ਼ਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ। ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਮੁੱਕ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਏ ਕਿ ਕੀ ਕਰੇ। ਵਿਹਲ ਉਸਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪਰ ਕਰ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਗ ਦਿਨ ਜੋਚਾਂ ਵਿਚ ਲੁੱਥਾ ਗੱਰੀਦਾ। ਡੱਕਾ ਭੰਨ ਕੇ ਦੇਹਰਾ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਬੁੱਢਾ ਨੀਲੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ੀਰ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਗੱਰੀਦਾ। ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ 'ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਮਾਰ ਖਾਧੀ ਅਤੇ ਕੈਦ ਕੱਟੀ ਸੀ। ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਰਬਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਉੱਕਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਵੀ ਨੀਲੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਾਲ ਤੁਕ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਸਾਇਦ ਵਿਹਲਾ ਹੀ ਕੇ ਹੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸ਼ੀਰ ਜਾ ਕੇ ਨੀਲੀ ਪੱਗ ਖਰੀਦ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਕਾਲੀ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਵਲ ਝੁਕ ਪਿਆ ਹੈ। 'ਹੈਲੀ' 'ਹੈਲੀ' ਲੋਕ ਉਸਨੂੰ 'ਅਕਾਲੀ' ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ' ਅਤੇ 'ਜੱਬੇਦਾਰ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ' ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਹੁਣ ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਪੁੱਤਾਂ ਦਾ ਪਿਉ ਸੀ। ਆਪ ਰਾਏ ਉਹ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਸ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਰ ਵਕਤ ਚਤੁਰ ਬਣਨ ਦੇ ਚਾਨੁਕੂੰ ਬੰਨਦਾ ਗੱਰੀਦਾ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਗੱਰੀਦਾ ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਜੁਆਨ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਨਾਲਾ ਰਾਮ ਵਾਂਗ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਾਮਰੇਡ ਬਣਾਏਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪੈਰ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਸਕੇ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੂੰਡੇ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਚੋਣਾਂ ਆ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਟਿਕਟ ਦੇ ਆਪੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ - ਇਕ ਕਾਂਗਰਸੀ, ਦੂਜਾ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ - ਤਿੰਨੇ ਸਿੱਖ ਤਿੰਨੇ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ। ਸੁਕਾਬਲਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਗੱਰੀਦਾ ਨਾਲ ਬੋਲੀਆਂ ਵੇਦਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਟ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹੇ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ। ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਪਿੰਡੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੱਢ ਲਈ ਚੜ੍ਹਾਏ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਖੂਰੀਨਧ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਾਰੇ ਗਿਆ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮੂੰਹ ਲਾਉਣ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਕ ਕੇ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਚ ਜਾ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਾ ਬਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਨੀਲੀ ਪੱਗ ਹੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਉਸਨੂੰ 'ਜੱਬੇਦਾਰ' ਹੀ ਸੋਚਦੇ, ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਚ ਕਈ ਉਸਨੂੰ 'ਕਾਮਰੇਡ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੱਦਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੂੰਡੇ ਨੇ ਬੀ. ਏ. ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਲੀਡਰਾਂ ਅੱਠੀ ਗੋਡੇ ਟੰਕੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਦੁਆਈ। ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ ਬਣੇ। ਛੋਟੇ ਵੇਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਉਹ ਆਪ ਸਿੱਕੇਬੰਦ ਅਕਾਲੀ ਹੈ ਹੀ। ਵੱਡੇ ਮੂੰਡੇ ਨੂੰ ਜਦ ਕੋਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ 'ਹੋਰ ਵਿਜ਼ਟਰਾਂ' ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੂੰਡੇ ਨੇ ਅਰਥ-ਸਾਜ਼ਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਹੁਚੀ ਮਾਰਕਸ ਵੱਲ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਸਰਗਮ ਮੈਂਬਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮੂੰਡਾ ਪਾਇੰਟਰ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਵਿਜ਼ਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ। ਜਦ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਮੁੱਕਣ 'ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਡਾਲਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਵਕੀਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਹੋਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ

ਲੇ ਇੰਤੀ।

ਅਜੇ ਚੌਥਾ ਮਹੀਨਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਸੱਦ ਭੇਜਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਇੰਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ "ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਥਾਰੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ?"

"ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ।" ਪਾਇੰਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ੈਖਪ ਉੱਤਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਕ ਲਿਫਾਫਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖ।"

ਪਾਇੰਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕੋ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਪਰ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ।

ਵਕੀਲ ਨੇ ਜੁਗ ਤਾੜ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੂੰ ਸੱਚ ਸੱਚ ਦੱਸ ਕਿ ਮੇਰੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਥਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।"

ਪਾਇੰਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫ਼ਕੀਰਦਿਆਂ ਫ਼ਕੀਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ, "ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਸੀ।"

"ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰਦਾਰ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਾਂ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਪੁਲਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਈ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ - ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਭੇਦ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਲੁਕੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਸੱਚ ਸੱਚ ਦੱਸੇਂ ਤਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਗੱਲ ਤੋਰਾਂਗਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ।"

ਪਾਇੰਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੱਲ ਵਿਗੜਦੀ ਤਾੜ ਕੇ ਸੱਚੀ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਦੱਸਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, "ਮੇਰੇ ਪਿਉ ਦਾ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਬੜਾ ਰਸੂਖ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਦੁਆ ਕੇ ਨਕਲੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਸੂਰ ਨੇ ਉਸ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪੌੜ ਉੱਪਰ ਚਿੱਠੀ ਟਾਈਪ ਕਰਕੇ ਨਕਲੀ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰ ਜਾਂ ਕਰਵਾ ਲਏ ਹੋਵੇਗੇ।"

ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, "ਇਹ ਤੇਰੇ ਵਾਰੰਟਾਂ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਕੀ ਕਸੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ?"

"ਮੈਂ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਪਿਉ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਾਵੰਦਾਰ ਪਾਸੋਂ ਠੀਪੇਟ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਮੀ ਹਾਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਫਤਰੋਂ ਮੇਰੇ ਵਾਰੰਟਾਂ ਦੀ ਫ਼ੂਠੀ-ਸੂਠੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਅਸਾਇਨਮ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।"

ਵਕੀਲ ਹੈਰਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਪਾਇੰਤਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। • (SURREY, B.C.)

ਪ੍ਰਿੰਸ ਰੂਪਰਟ, ਥੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਗੌਰਸਰੀ ਦੀ
ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ

ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੈਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼

- * ਭਾਰਤੀ ਗੌਰਸਰੀ
- * ਕੈਸੈਟ ਟੇਪਾਂ
- * ਸ਼ੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਿੱਤਰ
- * ਕਿਰਪਾਨਾਂ
- * ਫੋਟੀ ਹੀ ਵੀਡੀਓ ਟੇਪਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ
ਦੇਣ ਦਾ ਵਿੱਤਕ੍ਰਮ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ

627-7209

JATANA ENTERPRISES

1238 ALEXANDRA PLACE.

PRINCE RUPERT

ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਹੀ ਸਨ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ) ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਤੇ ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਆਰਥਕ ਤੰਗੀ 'ਚੋਂ ਪੱਕਾ ਹੋਈ ਬੇਚੈਨੀ ਕਰਕੇ, ਸੋਧਿਆਂ ਹੀ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸੋਝੇ/ ਸਵਾਹਬੀ ਚਿੰਤਾਂ ਲਈ ਵਹਤ ਕਰੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋਏ ਤੋਲੇ ਤਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਤੰਗ ਦੇ ਭਾਰੇ ਦੰਗਿਆਂ, ਫਸਾਦਾਂ ਅਤੇ 'ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ' 'ਚ ਅਜ਼ਾਈਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਜੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਕਿਸਨੂੰ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੁਕਮਰਾਨ ਵੀ ਲਮਕਾਏ, ਛਲਾਏ ਭਰਿਆ, 'ਸਮਝੌਤਾ-ਫਾਰਤਾ-ਚਲੌਤ-ਹੱਧ-ਚਲੌਤ-ਹੱਧ... ..' ਦਾ ਨਾਟਕ ਖੇਡਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਟੱਪਰੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਲਾਈ ਹੱਥ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਰਬਤ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਜਾਨਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਏਵੇਂ ਵਧੀਆ ਹੋਰ ਕੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ - ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਇਹ ਲੋਕ-ਰੋਹ ਦੇ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸੇਧਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕਾਰਗੁਹ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੇ ਸੁਹਿਰਦ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦਸਦੇ ਕਿ ਅਸਲ ਲੜਾਈ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਸਲ ਲੜਾਈ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ-ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਨੀਹਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰੀਤਰ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ (ਜਿਸਨੂੰ ਸਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਚਿੰਤਾਂ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਆਏ ਦਿਨ ਨਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ) ਚਾਹੇ ਉਸ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਦੁਕਮਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੋਣ, ਚਾਹੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਚਾਹੇ ਜਨ-ਸੰਘ ! ਅਤੇ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਦਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਤੁਰਦੇ! ਪਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਨਾ ਇਹ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰਨਗੇ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ? ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੱਕੀ ਆਪ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ - ਜੇ ਆਮ ਲੋਕ ਇਸ ਜਮਾਤੀ ਪੱਤੜੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਗਏ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਆਏ ਦਿਨ ਛੱਡਿਆ ਨਵੇਂ ਸੋਝਾ - 'ਪਰਮ ਕੁੱਧ', 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ', 'ਪੰਥ ਨੂੰ ਖਤਰਾ', 'ਕਾਂਗਰਸ-ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ-ਅਕਾਲੀ ਤਿਕੋਣ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ' ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਰੀ ਹੋਵੇ ਨੀਕੇ ਤੋਂ ਜਾਣਗੇ! ਫਿਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਿਸਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਇਹ ਹੋਲ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਭਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਭਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ... .. ਕਿਵੇਂ?

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ, ਸਾਂਝੇ ਮੰਤਵ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਲੋਕ-ਰੋਹ ਨੂੰ ਸਾਂਝਿਆਂ ਹੋਇਆਂ; ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਲੁਟੇਰੀ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਭੜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਰੋਧ ਸੇਧਤ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ; ਨਾ ਕਿ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਜੜ੍ਹਨ ਦੀ ਹੱਲੇ 'ਚ ਵੀ ਜਾਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ! ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤਾਵੇਂ ਸਮਝਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਚਾਰਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਡੋ-ਫਾਟ ਹੋਣ ਦੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ (ਆਪਣੇ ਗੁੱਧ/ ਸੰਸਥਾ/ ਕਮੇਟੀ/ ਜਥੇਬੰਦੀ/ ਪਰਚੇ) 'ਨੇਕਲਕ' ਸਮਝਣ ਦੀ ਚੰਦਰੀ ਥਿਆਰੀ ਚੰਬੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਮਾਧੂਸ ਹੋਰੇ, ਦੁਖੀ ਹੋਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਹਿਰਦ ਹਾਜ਼ਰੀਤਰ ਕਾਮੇ ਰੁੱਧ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, 'ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਬੁੱਢੀਜੀਵੀ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ' ਅਤੇ ਥਾਕੀ ਬਰਦੇ ਦਿਨਿਆਂ, ਨਾਲਚਾਂ, ਸਿਰੋਪਿਆਂ ਨਾਲ ਖਰੀਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਲੋਕ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਜੋੜਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ, ਹਲ ਮਿਲਕੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫਲਟ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਕੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਟੇਕ ਮੰਨਦਿਆਂ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫਿਰਕਾਪਰੋਸ਼ਤਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰਵੇਂ ਵਹ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਪਿਛਾਂਹਿੱਚ ਤਾਕਤਾਂ (ਜੋ ਕੁਸੀਆਂ-ਗੋਦੀਆਂ ਲਈ ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰ ਵਿੱਚੋਂ ਦਲ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸਾਕ ਵਹਾਉਣ ਦਾ ਲੰਘ ਵਿਚਿਤਾਸ ਕਥਕੀਆਂ ਹਨ) ਉਠ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਖੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸਾਂਝੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਤਾਂਜ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਸੀ ਚਿੱਕੜਫਾੜੀ, ਹਠਮੈਂ ਅਤੇ ਹੱਠੀਪੁਣੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਖਾਰਜ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੌਲ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਕਿਸਨੂੰ ਹੈ? ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਜਾਂ ਕੁਸੀਆਂ ਲਈ ਲੜਕੇ ਖੁਦ-ਪਰੋਸ਼ਤਾਂ ਨੂੰ! ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛਾਂਹਿੱਚ/ ਫਿਰਕਾ ਪਰੋਸ਼ਤ/ ਸਵਾਹਬੀ ਕੋੜ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਕੇ ਚਕਨਾਚੁਰ ਕਰਨਾ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਦਿਨਕਲਾਬੀ ਤਾਕਤਾਂ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਹੈ! ●

(ਸਫ਼ਾ 37 ਦੀ ਥਾਕੀ)

ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਿਖਾਣ ਲਈ ਫਿਲਮਾਂ ਆਪ ਵੁਡੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਵਧੀਆ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਢਾਠੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀਡੀਓ ਉਪਰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਝਿਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ? ● (VANCOUVER, B.C.)

(ਨੋਟ: ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਮੰਤਵ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਢਾਂ ਦੇ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਪੱਖ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਢਾਠੇ ਅਸੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਆਖ਼ਰੀ ਸੱਚ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਥੇ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਜੁਰੂ 'ਸੱਚ' ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਉਪਰ ਸੀਜੀਦਾ ਗੱਲਬਾਤ ਚਲਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।)

RED FORT INSURANCE SERVICES

107 - 9303 - 34 AVE.
EDMONTON, ALBERTA
T6E 5W8

FOR PERSONAL
SERVICES CALL:

HARJIT JUDGE

BUS. 463-9523

RES. 462-2371

Let me look after all your Insurance Needs:

PERSONAL: Fire, Auto, Motor, Tenant Package

LIFE INSURANCE: Mortgage, Disability and
Accident & Sickness.

COMMERCIAL: Bonding, Liability, Fires, Crime,
Apartment Buildings, Retail Stores, Offices,
Machinery, Boilers.

Millhurst Hair Stylists (Unisex)

5734 - 19 A AVE, EDMONTON

SPECIALIZED IN:

i) Haircut	ii) Blow Dry	iii) Colour
iv) Perms	v) Henna	vi) French Braids

PHONE:

DARSHAN DHILLON
FOR APPOINTMENT (463-5012)

GIVE THE LADY OF THE HOUSE A BREAK AND LEAVE THE COOKING TO ANNAPOORNA

- FOR SAMOSA, GOLGAPPE, KACHORI and a variety of sweets please visit ANNAPOORNA.
- Lunch & Dinner also available for as low as \$2.50 per meal.
- For DELECIOUS HOME-COOKED VEGETARIAN FOOD, COME TO ANNAPOORNA.
- Orders Welcome

SPECIALS

- Monday - Dosa Day
- Tuesday - Buffet
- Wednesday -
\$1.99 Day

PHONE 462-1249

ANNAPOORNA

EAST INDIAN VEGETARIAN RESTAURANT
9303-34 AVE., EDMONTON

ਦਲਜਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

1. ਉਡੀਕ

ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਥੜੀ ਸਾਂਤ ਸੀ
 ਚੰਨ ਨੀਂਹ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉੱਤੇ
 ਘੜ ਦੀ ਗੇਂਦ ਵਾਂਗ ਤਰ ਰਿਹਾ ਸੀ
 ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੂਰ ਕਿਤੇ ਕੁੱਤੇ ਭੌਂਕੇ
 ਪੰਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟਾਪਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਸੁਣੀਆਂ
 ਫਿਰ ਸੁਣਿਆਂ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਦਾ ਖੜਕਣਾ
 ਤੇ ਪੰਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟਾਪਾਂ ਮਗਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੰਜਚਾਲ।
 ਦੂਰ ਅਸਮਾਨੀਂ ਇੱਕ ਤਾਰਾ ਫੁੱਟਿਆ
 ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਉੱਤੇ ਖਿਲਰ ਗਿਆ
 ਸਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੁੰਢਾਂ ਉੱਤੇ ਚਰਚ ਸੀ:
 ਉਸਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਸੀ ?

ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ ਸੀ
 ਅੱਜ ਵੀ ਪਾਈਆਂ ਨੇ ਡੰਗਾ ਨਹਿਰ ਵੱਲ ਛੱਡੇ ਸਨ
 ਅੱਜ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੂਹਾਂ ਉੱਤੇ ਚਰਚ ਸੀ
 ਤੇ ਡੇਲ ਖੜਕੇ ਸਨ ...

ਪਰ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ
 ਪਿੰਡ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਫਿਰਨੀ 'ਚੋਂ
 ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਰਮਕ ਲਈ ਇੱਕ ਢਾਠੇ ਨੂੰ ਗਏ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਓਥੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਸੀ ...
 ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਸੀ ...

2. ਕਾਗਜ਼ੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ

ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਾਨਣ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਤੁਰੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਤਰਕਸ਼ ਝੰਡੇ ਉੱਤੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤੇ
 ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀਆਂ ਜੁਲਠਾਂ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ
 ਸਿਗਰਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਮਸਫ਼ਰ ਥੜ ਗਈਆਂ -
 ਜਦੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੋਈ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਰਕਸ਼ ਯਾਦ ਆਏ
 ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੂਰ ਖੜੀ ਹਸਦੀ ਰਹੀ -
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਗਿਰੇਹਾਨ 'ਚ ਦੇਖਿਆ: ਨੇਰਾ ਹੀ ਨੇਰਾ ਸੀ
 ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੀਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ
 ਆਪਣਾ ਆਪ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਜਾ ਰਲੇ
 ਤੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਜਾ ਪਏ।
 ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਾਹਿਬਾਂ ਹੈ -
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ
 ਤੇ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਹੋਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

3. ਬੇਜ਼ਿਕਰੇ ਹਦਸੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ
 ਜੋ ਕਿਤੇ ਵੀ ਘਟਦੇ ਹਨ
 ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ।
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
 ਜੋ ਕਾਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ
 ਚਾਲਣ ਲਈ ਜੁਝਦੇ ਹਨ -
 ਉਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀਆਂ
 ਜੋ ਸੱਚ ਬਾਰੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਚਾਨਣ ਬਾਰੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ -
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ
 ਜੋ ਰੇਲ ਦੀਆਂ ਥਾਈਨਾਂ ਤੇ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ
 ਇੱਕ ਹੋਣ ਲਈ -
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੁਆਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕਦੇ ਜੁਆਨੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ
 (ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕਦੇ ਬਚਪਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ)
 ਹਰ ਪਲ 'ਚ ਮੌਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ
 ਜੋ ਉਸ ਲੀਕ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹਨ -
 ਵਕਤ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੀਕ ਉੱਤੇ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਜਾਏ
 ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਦੁਸਮਣ ਦੂਜੇ ਦੁਸਮਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

4. ਵਾਪਸੀ

ਮੈਂ ਪਰਤ ਜਾਵਾਂਗਾ
 ਨਹਿਰ ਕੰਢੇ ਘੁੱਗ ਵਸਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ!
 ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਫੁੱਟਕਦੇ ਗੰਠੇ ਹਨ
 ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਪੱਤੇ -
 ਸੂਰਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਰਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ
 ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ
 ਤੇ ਟੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਟੁੱਟਕਦੇ ਹਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੋਲ
 ਮੈਂ ਪਰਤ ਜਾਵਾਂਗਾ
 ਨਹਿਰ ਕੰਢੇ ਘੁੱਗ ਵਸਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ!
 ਉੱਥੇ ਗਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਗੇ ਕੱਕਰਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ
 ਉੱਥੇ ਤਾਂ ਸੱਤ੍ਰੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
 ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਰ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ
 ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ 'ਚੋਂ।
 ਉੱਥੇ ਟੇਥਲ ਲੈਂਪ ਦੀ ਸ਼ੇਰ ਥੱਲੇ

ਬੰਦਬ ਸਾਗੀ ਗਤ ਉਦਾਸ ਜਿਹ ਪੀਲਾ ਚਾਨਣ ਨਹੀਂ ਵੰਡਦਾ
 ਸਿਫ਼ ਬਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਦੀਵਾ
 ਤੇ ਛੜਾ ਤਾਇਆ ਸੁਣਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
 ਦੂੜੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ।
 ਉਥੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹਾਊਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ
 ਜਿੱਥੇ ਗੋਪਾਂ ਤੇ ਸੇਖੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਨ-
 ਉੱਥੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਥੰਡ ਦੀ ਮੋਟਰ
 ਜਿਸਦੀ ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਦੱਬੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਰੂੜੀ ਮਾਰਕਾ
 ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਇਕ 'ਚੋਂ ਨਿੱਕਲੀਆਂ-
 ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਨਕਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ
 ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ -
 ਉਥੇ ਤਾਂ ਕੋਰੇ ਲੱਠੇ ਵਗੇ ਲੋੜ ਹਨ
 ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ
 ਸਬਦ-ਕੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ
 ਤੇ ਥੰਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਥੰਦੇ ਦਾ ਦਾਹੂ-
 ਮੈਂ ਪਰਤ ਜਾਵਾਂਗਾ
 ਨੀਂਹ ਕੰਢੇ ਘੁੰਗ ਵਸਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਖਿੱਤ ਵਿੱਚ !

5. ਮਾਪਣੇ

ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼
 ਉਝ ਗੀ ਹੈ -
 ਹੈਂਗਰ ਤੇ ਬਟਕਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਕੋਟ -
 ਘੜੀ ਦੀ ਟਿਕ ਟਿਕ -
 ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਪਈਆਂ
 ਪੜੀਆਂ ਅਪੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ -
 ਤਸਵੀਰਾਂ ਉੱਤੇ ਜੰਮੀ ਗਾਰਦ -
 ਹਰ ਪਲ 'ਚ ਇੰਝ ਲਗਦਾ ਹੈ
 ਕਿ ਹੁਣੇ ਨੂੰ ਪਰਤ ਜਾਵੇਗੀ -
 ਕਮਰੇ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼
 ਮਾਪਣੀ ਥਾਵੇਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ -
 ਤੇ ਮੈਂ ਬੇਸ਼ਰਮ ਜਿਹਾ ਹੋਕੇ
 ਇੱਕ ਕੋਠੇ ਵਿੱਚ ਸਟੂਲ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਜਾਵਾਂਗਾ ।
 ਸੱਚੀ ! ਕਿੰਨੀ ਮਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
 ਮਾਪਣਿਆਂ ਉੱਤੇ -
 ਚਾਹੇ ਉਹ ਬੇਵਫ਼ਾ ਹੋ ਜਾਣ
 ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਦੇ ਨਾ ਮੁੜਨ !

● (CALGARY, ALBERTA)

GRAND OPENING

Welcome to The Upper Crust Dining Lounge

10743 - 107 Ave. Edmonton, Alta.

We at the Upper Crust Dining Lounge will be pleased in providing the best service and finest cuisine available to our customers

PLEASE TRY OUR ORIENTAL DISHES
 FOR RESERVATIONS CALL: 423 - 0110 or 423 - 0118

Business Hours:

Mon thru Sat. 11:00 A.M. to 2:00 A.M.
 Sundays 1:00 P.M. to 12:00 Mid.

Specialties Of The House

- SAMOSA (Stuffed with flour large dumplings deep fried, secret recipies, spices)
- Vegetarian (Potatoes, Green Peas etc.) 2 Pcs 1.50
- Non - Vegetarian (Ground Beef, Peas) 2.00
- PAKORA PLATE 1.50
- Vegetable cooked with grain flour in special spices
- FRUIT CHATT 1.50
- All kinds of fruit dipped in Sweet & Sour Chatney
- SEEKH KABOB 3.00
- Ground Beef with special Masala 4 Pcs.

Main Dishes

- SHAHI HALEEM 6.95
- All kinds of Dals Chicken prepared in special blend of spices, herbs. Served with Rogni Nan.
- CHICKEN CHOPS TANDORI 5.95
- Gently cooked with special Tandori Sauce. Served with Salad and Chatney.
- CHICKEN GUL BEHAR 6.95
- Our Chef's special recipe. Served with Salad and Nan or Roti.
- BEEF KORMA 6.95
- Maharajah's specialty for his guests, with all kinds of herbs, spices and special Curry Sauce. Served with Nan or Roti.
- MUTTON CHOPS 5.95
- Lamb Chops covered with mashed potatoes and special spices. Served with Salad and Mint Chatney.
- NARGASI KOFTAY 5.95
- Ground Beef prepared with special Masala and boiled eggs. Served with Nan or Roti.
- VEGETABLES OF THE DAY 4.90
- Best combination of vegetables. Please ask your server. Served with Nan or Roti.
- DAL OF THE DAY 3.99
- Ask your server. Served with Nan or Roti.
- VEGETABLE PULAOW 5.95
- Cooked with Green Peas, carrots, potatoes & spices. Served with Raita.
- CHICKEN BIRYANI 6.95
- Cooked pieces of Chicken Basmati Rice and special spices. Served with Raita.

All above can be served in crepes

ਗਾਬੀ ਅਤੇ ਗਵਾਂਢੀ ਮੰਤਰ

(ਸੁਖਿੰਦਰ ਖੰਨਾ)

ਉਹ ਪਰਥ ਤੋਂ ਤਿੰਨੀ ਗਰਭਵਤੀ ਦੀ ਅਰੋਕ ਲੇਹ ਜਿਹੀ ਹੈ
ਉਸਦੇ ਪਲੇਟੀ ਦੇ ਮਠੇ ਹੋਏ ਨਵਜੰਮੇ ਦੀ ਖਬਰ ਜਿਹੀ-
ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਹੁਲਦੀ ਥੰਜਰ ਮਮਤਾ ਜਿਹੀ-
ਹਰ ਚਿਹਰਾ ਜਿਸਨੂੰ ਨਾਵਕਫ਼ ਲਗਦਾ ਹੈ

ਉਸਦੇ ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਵਾਲ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ
ਹਫ਼ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ

ਅੱਗੇ ਪਹਿ ਪਾਟਈ ਨਾਲ ਪੋਲੇ ਪੈਰੀਂ
ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰਦੀ ਸੀ
ਨਲਕਾ ਗੇੜਦਾ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਦਾ ਮਨਚਲ ਨੌਜਵਾਨ
ਉਸਦਾ ਠਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਹਾਸ ਪੀਂਦਾ ਗੁਣਗੁਣਉਂਦਾ ਸੀ
'ਰਾਤੀਂ ਰੋਂਦੀ ਦਾ ਤਿੱਕ ਗਿਆ ਲਾਲ ਪੰਝੂੜ'
ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਸਿਰਥ 'ਤੇ
ਅੱਥਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਹਾਂ ਸੱਚਮੁਚ ਪੜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ
ਗਵਾਂਢੀ ਮੈਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਕਿਵੇਂ ਕਰੇ:
ਗਾਬੀ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂਦੇਂ ਮਿੱਠੀ ਕੋਲੋਂ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ
ਮੈਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ... ਮੈਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ...

● (GRANDE PRAIRIE, ALBERTA)

ਪਹਿਚਾਣ

(ਸੁਖਿੰਦਰ)

ਦਰਸਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵੱਲ ਦੇਖਕੇ
ਅਕਸਰ ਉਲੇਖਾ ਖਾ ਜਾਂਦੇ
ਉਹ ਸੋਚਦੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਵੀ
ਆਦਮ ਜਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਹੋਣਗੇ
ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ
ਪਿੱਠਾਂ ਪਿੱਛੇ ਉੱਗ ਆਈਆਂ ਪੂਛਾਂ ਨੂੰ
ਪੁੱਠੀ ਹੋਸਿਆਰੀ ਨਾਲ
ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦੁਆਲੇ ਫਲ ਲੈਂਦੇ
ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੋਹ ਤਿੱਕੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ
ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰਨ ਲਗਦੇ

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਘੁਸਮੁਸੇ ਵਿੱਚ
ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ
ਸੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਫੜੀਆਂ
ਲੰਬੀਆਂ ਤਾਂਗਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ
ਆਪਣੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਜੀਤਾਂ ਲਮਕਾਈ
ਉਹ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿੱਕਲ
ਆਪਣੀ ਘੁਰ ਘੁਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ
ਹਫ਼ ਵਿੱਚ ਸਰਗਮ ਛੇੜਦੇ

ਜੰਗਲ 'ਚ ਹੋਈ ਹੋਈ
ਘੁਰ ਘੁਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੀਜ਼ੁ ਲਗਦੀ
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਸੁੰਪਦੇ
ਅਤੇ ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰਦੇ
ਸੜਕਾਂ, ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲ
ਲੰਬੀਆਂ ਜੀਤਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ
ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪਿੰਡ
ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ
ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਫੈਲਣ ਲੱਗਦੇ

ਮੌਸਮ ਬਹਾਰ ਦਾ ਹੋਏ ਜਾਂ ਪੱਤਝੜ ਦਾ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘੁਰ ਘੁਰ, ਹਫ਼ ਵਿੱਚ
ਠੰਗੀਨ ਬੱਦਲ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਫੈਲਦੀ ਜਾਂਦੀ
ਬਸੰਤ ਹੁੰਤ ਵਿੱਚ ਬਸੰਤੀ
ਹੁਨਾਨੇ ਵਿੱਚ ਰਾ ਗਰਮ
ਸਿਆਲ ਵਿੱਚ
ਉਹ ਰਾ ਸਰ ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰਦੇ
ਲਲਾਹੀਆਂ ਦੇ ਠੰਗੀਨ ਪਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹਾਰੇ, ਇੱਕ
ਉਹ ਹਰ ਮੌਸਮ ਦੀ ਧੁੰਪ ਸੇਕਦੇ

ਬਿਰਛ ਦੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਬੈਠ ਬਾਂਦਰ, ਜਦ
ਆਪਣੇ ਹੱਥ 'ਚ ਫੜਿਆ
ਰੋਟੀ ਦਾ ਗੋਲ ਟੁਕੜਾ ਘੁਮਾਉਂਦਾ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਤਾਂ ਤੋਂ ਸਲੂਈ ਗਲ ਤਿੱਗਣ ਲੱਗਦੀ
ਚਾਂਦਨੀਆਂ ਗਤਾਂ ਵਿੱਚ
ਉਹ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਗਤ
ਸਾ... ਰੇ... ਗਾ... ਮਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ
ਸ਼ੇਖ ਚਿਲੀ ਵਾਂਗ
ਜੰਗਲ ਦਾ ਗੜਾ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖਦੇ
ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ
ਰੁੱਖ ਦੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਬਾਂਦਰ ਦਾ
ਮਨ ਬਹਿਲਾਉ ਲਈ
ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਸੁੰਹ ਕਰਦੇ
ਉਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਕਲਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ
ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਕੱਢਦੇ

ਨਾਟਕ ਦਾ ਅੰਤਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੋਣ ਤੱਕ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਮਧੁਰ ਧੁਨਾਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਹੋਈ
ਤੇ ਮੁੜ ਉੱਚੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ
ਅਖੀਰ, ਘੁਰ ਘੁਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਆਂ।
● (TORONTO, ONTARIO)

ਮੰਤਰ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਤੱਕ (ਲਾਟ ਡਿੰਡਰ)

(ਲਾਟ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਰੋਗਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 'ਫੋਰਕਲੋਜਰ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਕਿਸਤਾਂ' ਤੇ ਖਰੀਦੇ ਘਰ ਦਾ ਕਿਸਤਾਂ ਨਾ ਦੇ ਸਕਣ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਜਾਣਾ। 1980 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਲਬਰਟਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਘਰ-ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਦਰ ਲੱਗਤਗ ਦੁਗਣੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਲਹਿੰਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ 80 ਵਿੱਚ 290, 81 ਵਿੱਚ 626, 82 ਵਿੱਚ 1143 ਅਤੇ 83 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ 363 ਘਰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ। ਕਈਨਜ਼ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਲਬਰਟਾ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਆਰਥਕ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹਨ। - ਸੰਖਾਦਕ)

ਸੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਕੇ ਮਾਂ ਮੇਰੀ ਨੇ
'ਰੱਬ' 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਖਾਇਆ
ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ਼ ਖੁਦ ਉਸ ਝੁੱਲੇ
ਸ਼ੇਰ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਪੁਚਾਇਆ
ਬਾਪੂ ਨੇ ਹੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡੀ
ਰੱਜਕੇ ਲਾਤ ਲਾਤ ਲਾਇਆ
ਕਈ ਉਮੀਦਾਂ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖ
ਮੈਨੂੰ ਐੱਮ. ਏ. ਪਾਸ ਕਰਾਇਆ।
ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਹੱਥੋਂ ਜਦ ਮੈਂ
ਪੱਕੇ ਚੌੜੇ ਖਾਏ
ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਆਰਮਾਨ ਤੇ ਮੇਰੇ
ਸੁਪਨੇ ਸਭ ਗੁਆਚੇ।
ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਮੈਨੂੰ
'ਕੀਹਦੇ ਇੰਨੇ ਦੇਸ਼ ਕਰਨੇਡਾ
ਸੁਹਣਾਂ ਵੱਧ ਸਵੇਰਗਾਂ ਨਾਲੋਂ
ਫੂਰ ਹੀ ਮਾਰਨ ਜੇਡਾ
ਪੁਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁਸਨ ਹੈ ਓਥੇ
ਮੈਨੂੰ ਜਾਂ ਨਾ ਮੈਨੂੰ
ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ
ਚਾਹੇ ਲੱਖਾਂ ਪੱਲੇ ਥੀਨੇ।'
ਇੰਨੀ ਗੱਲ ਜਦ ਸੁਣੀ ਮੈਂ ਉਸਦੀ
ਡਾਢਾ ਚਾਮ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ
ਚੜ੍ਹ ਕਲਰਕਾਂ ਤਾਈਂ ਵੱਢੀ
ਪਾਸਪੋਰਟ ਥਵਾਇਆ
ਆਂਢ ਗੁਆਂਢੋ ਫੜਕੇ ਪੰਜੇ
ਟਿਕਟ ਵੀ ਜਾ ਕਟਵਾਇਆ
ਪੈਨ ਐੱਮ ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ
ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਲਿਆ ਪੁਚਾਇਆ
ਨਾਂ ਵੱਡਾ ਘਰ ਛੋਟਾ ਅੱਡਾ
ਮੈਂ ਵੇਖ ਥੜਾ ਘਬਰਾਇਆ
ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਆਰੇ ਡਿੱਠੇ
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਡਾਢਾ ਸ਼ੇਰ ਮਚਾਇਆ
ਪੇਪਰ ਮਿੱਲਾਂ ਦੀ ਥਦਬੂ ਨੇ
ਸਿਰ ਮੇਰਾ ਚਕਰਾਇਆ
ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਮਾਇਆ-ਚੱਕਰ
ਮੇਰੀ ਸਮਝ 'ਚ ਆਇਆ
ਜਦ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਹਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ
'ਵਿਜ਼ਿਟਰ' ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਭਵਾਇਆ।

ਉੱਕ ਉਕਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਮੈਨੂੰ
ਮਿੱਲ 'ਚ ਡਿੱਟ ਕਰਾਇਆ
ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਡਿੱਗਣ ਫੱਟੇ
ਮੇਰਾ ਸੁਹਲ ਸਰੀਰ ਕੁਮਲਾਇਆ
ਚਾਮ ਪੰਜੇ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਉਮਰ ਦਾ
ਮੈਂ ਰੋਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਪਾਇਆ।
ਠੰਠਿਆਂ ਮੇਰੀ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਈ
ਜਿਸਮ ਪਸੀਨੇ ਹੁਲਿਆ
ਸੈਂਕੜਪੀਅਮਰ ਤੇ ਲਾਰਡ ਕਾਇਨ
ਡਿਕਨਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ।
ਸੱਤੀ ਅੱਠੀ ਸਾਲੀ ਡਿਰ ਮੈਂ
ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੜਨਾ ਚਾਹਿਆ
ਵੇਚ ਵੇਚ ਕੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ
ਜਾ ਵਤਨੀਂ ਡੇਰਾ ਲਾਇਆ।
ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਮੇਰੇ
ਮਿਲਣ ਮਿਲਾਉਣ 'ਚ ਲੰਘੇ
ਘੱਟੇ ਮਿੱਟੀ ਹੋਜਿਆ ਮੁੰਡਾ
ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖੰਘੇ
ਸੋਚਾਂ ਕਰੋਚਾਰ ਕੋਈ ਹੁਣ
ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਚਲਾਈਏ
ਖੋਲ੍ਹੀਏ ਕੋਈ ਕਾਰਖਾਨਾ
ਜਾਂ ਸੈਂਕਰ ਕੋਈ ਲਗਾਈਏ
ਕੋਲਤ ਸਟੋਰ, ਗੁਦਮ, ਕੰਥਾਈਨ
ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲ ਚਲਾਈਏ।
ਕਈਆਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਖਾਧ ਬਹਿਕੇ
ਕਈਆਂ ਤਾਈਂ ਖਵਾਇਆ
'ਬਿਜ਼ਨਸ' ਚੱਕ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਲੱਭਾ
ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਗਏਇਆ
ਏਨੇ ਚਿਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜੇ ਮੁੱਕੇ
ਹਾਰ ਹਿੱਤ ਮੈਂ ਥੋਕਿਆ
ਮੈਂ ਕਿਰਤੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਲੋਕੋ
ਕਿਸ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ
ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਲਾ ਲਾਰ ਲੱਧ
ਠਿਰ ਵਪਸ ਮੈਂ ਆਇਆ
ਮੁੱਢੋਂ ਸੁੱਢੋਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ
ਵਹਵਾ ਕੰਮ ਚਲਾਇਆ।
ਰਲਕੇ ਅਸਾਂ ਸਲਾਹ ਥਵਾਈ
ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਗਵਾਈਏ

ਬੱਚੇ ਸਾਡੇ ਸਾਂਭਣ ਪਿੱਛੋਂ
ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਜੀਅ ਕਮਾਈਏ।
ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਭਰਕੇ
ਮਾਪੇ ਵੀ ਮੰਗਵਾਏ
ਡਾਢੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਯਾਰੇ
ਪੰਜੇ ਚਾਰ ਥਵਾਏ
ਪਰ ਲਾਲਚ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ
ਦੋ ਘਰ ਰਵੇਂ ਥਵਾਏ
ਪਹਿਲੇ ਘਰ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਕੋਲੋਂ
ਲਈ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਉਧਾਰੀ
ਬੈਂਕ ਹੇਟ ਨੇ ਏਨੇ ਵਧ ਗਏ
ਕਿਸਤ ਨਾ ਜਾਏ ਤਾਰੀ
ਉੱਤੇ ਸਮਾਂ ਨੇ ਮਾਜ਼ਾ ਆਇਆ
'ਲੇ ਆਫ' ਹੋ ਗਈ ਜਾਰੀ
ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਆਉਂਦੀ ਸਾਡੀ ਵਾਰੀ
ਕਰਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਘਰ ਖੋਹ ਲੈਣੇ
ਸੋਚਾਂ ਰਾਤ ਮੈਂ ਸਾਰੀ
'ਫੋਰਕਲੋਜਰ' ਦੇ ਹੁਣ ਡਰ ਤੋਂ
ਜੀਏ ਹੋ ਗਿਆ ਭਾਰੀ
ਹੁਣ ਸੋਚਾਂ ਠਿਰ ਵਪਸ ਮੁੜਜਾਂ
(ਪਰ) ਲੁੱਟ ਓਥੇ ਵੀ ਜਾਰੀ।
ਏਥੇ ਹਹਿਣ ਜਾਂ ਓਥੇ ਹਹਿਣ
ਇਸ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨਾ ਕੋਈ
ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਉੱਤਰੇ ਪੂਰਾ
ਹੱਲ ਚੁੰਢੀਏ ਸੋਈ।
ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ
ਵੈਰੀਆਂ ਤਾਈਂ ਪਛਾਣੋ
ਹੱਕ ਸੱਚ ਲਈ ਲੜਨ ਜੇ ਮਿੱਤਰ
ਕਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣੋ।
ਵੈਰੀ ਤੇ ਮਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ
ਠੀਕ ਲੱਗੀਏ ਅੰਤਰ
ਏਸ ਸਚਾਈ ਕੋਲੋਂ ਵੱਡਾ
ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਮੰਤਰ!

●
(EDMONTON,
ALBERTA).

Kesri

SWEETS & RESTAURANT LTD.

Retailer & Wholesaler

*We Cater for
Weddings & Parties*

1424 GERRAND ST. EAST
TORONTO, ONT. M4L 1Z6
Tel. 466-0173

PANDIT JAITLY ASTROLOGER

For Your:

- HOROSCOPIC ANALYSIS
- JANAM PATRIKA
- PAST, PRESENT & FUTURE PROBLEMS or DECISIONS
- MARRIAGE MAHURAT
- MONEY INVESTMENT DECISIONS
- etc....

FOR INFORMATION AND APPOINT-
MENTS
PLEASE CALL 416-243-9042 or
245-5422

ਕੇਸਰੀ ਸਵੀਟਸ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲੀਮਿਟਿਡ

UNITED

VIDEO

WE RENT & SELL

HINDI & PUNJABI MOVIES

ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਧਾਰਮਕ ਤੇ
ਗੈਰ ਧਾਰਮਕ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ
ਉਰਜਨਲ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਂ
ਖਰੀਦੋ ਚਾਹੋ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲਵੋ

ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵੀਡੀਓ, ਈ ਮੁਕੰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹਰ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਵੀਡੀਓ
ਸਾਥੋਂ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

101 DUNDAS ST E UNIT 2
MISSISSAUGA, ONT., L5A 1W7
TEL: (416) 276-7775

UNITED

GET YOUR INCOME TAX PREPARED
PROFESSIONALLY
BY

CAN-AM TAX SERVICE LTD.

1275 JANE ST. (JANE AT WESTON), TORONTO

ACCOUNTING • BOOKKEEPING • CORPORATION TAX

PHONE:

(416) 243-2912

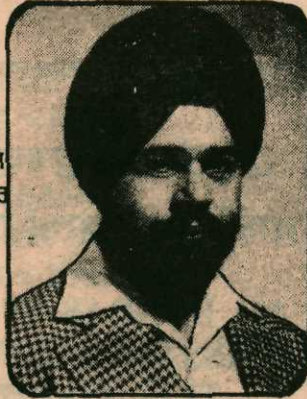
(416) 247-8527

BIG SALE IN DRIVING LESSON

METROPOLITAN TORONTO

DRIVING SCHOOL INSTRUCTOR

ਕਾਰ ਸਿੱਖਾਉਣ ਤੇ
ਡਰੈਵਿੰਗ ਟੈਸਟ ਪਾਸ
ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ
ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਦ ਰੱਖੋ।

Kulwant SINGH

(416) 532-0438

ਬੁੱਕ ਕੀਪਿੰਗ, ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਅਤੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਸਬੰਧੀ

ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ

ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫ਼ੁਨ ਕਰੋ

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

REMEMBER

FOR ACCOUNTING, BOOKKEEPING
INCOME TAX.
CALL OR VISIT

RANJIT SINGH BAINS

BAINS TAX & ACCOUNTING SERVICES
10-6679 MAIN STREET., VAN., B.C.
321-2132

DEV AUTO'S REPAIRS & SERVICE

SPECIALIZING IN

- * Domestic & Import Cars
- * Free Estimates
- * Fast & Reliable Service
- * Fast & Quality Repairs

5484 Tomken Road, Unit #30
Near Dixie & Matheson Blvd.
Mississauga, Ont., L4W 1P2

CALL (416) 629-1022

FOR INCOME TAX NEEDS

CALL
BALL

(INCOME TAX
SPECIALISTS)

(416) 242-5535

ਸਥਾਈ ਕਾਲਮ : ਦੂਰੇ ਨੀਤੀ

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਨਸਲਵਾਦ ਥਾਰੇ ਸੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਫਿਲਮ

(ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮੂਲ ਪਾਠ : ਡਾਕਟਰ ਹਰੀ ਸ਼ਰਮਾ, B.C.)

“ਮੈਂ ਨਸਲਵਾਦ ਥਾਰੇ ਇਕ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ 'ਚ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇਸ ਵਕਤ ਨਸਲਵਾਦ ਕਾਫੀ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਹੈ।” ਇਉਂ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਿਹਾਤਾ ਮੈਮ ਲਵੀਨ ਦੀ ਇਕ ਘੱਟ ਲੰਬੀ ਫਿਲਮ ‘ਰੀਜਨੇਬਲ ਫੋਰਸ’ ਸ਼ਰਮਾ ਅਦਾਰੇ ਸੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਿੰਸਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਸਲਵਾਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਭਾਵੇਂ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਅਤੇ ਕੋਝੇ ਤਤੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੇਵਲ ਨਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ RACE RELATIONS COMMITTEE ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੀਵੀਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਨਾ-ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਮਤਾ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੇਖੀ ਸਾਹਿਮਾਂ ਦੇ ਹੀ ਅਜੇਹੇ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸਨ। ਦਰਜਨਾਂ ਹੀ ਰੋਸ-ਪੱਤਰ, ਟੈਲੀਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਸੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੰਨ 'ਤੇ ਨੂੰ ਨਾ ਸਰਕੀ।

ਫਿਲਮ ਵਿਚਲੀ ਵਾਰਤਾ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ, ਈ.ਸੀ. ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਇਕ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਫਾਰਮ ਵਿਰਲਾ ਇਹ ਘਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਲਕ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਧਵਾ ਔਰਤ ਸੀ, ਬਗ਼ਾਤਰ ਨਸਲਵਾਦੀ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਕੋਝ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਅੱਕ ਕੇ ਇਸ ਬਹਾਦਰ ਔਰਤ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਖ਼ਰੀਦ ਲਈ। ਗੋਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਕ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੂਕ ਚਲਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਥਾਮਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਸੀਏ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਇਸ ਬਹਾਦਰ ਔਰਤ ਉੱਪਰ ‘ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ’ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਪਰ ਥਾਮਦ ਵਿਚ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ‘ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ’ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ‘ਅਕਸ਼ਨ’ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਠਾਂਹਰਾ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਨਸਲਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਨ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਰੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਉਸ ਬਹਾਦਰ ਔਰਤ ਦੇ ਡੀਫੈਂਸ ਵਿਚ ਖੜੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਡੀਫੈਂਸ ਫੰਡ ਵਾਸਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਦੂਜੀਆਂ ਹੋਰ ਕਮਿਊਨਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਲੰਬਕ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵੱਲ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਗੋਰੇ ਸਨ। ਹਰੇਕ ਨੇ ਇਸ ਔਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਹਰੇਕ ਨੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਹਰੇਕ ਨੇ ਨਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਆੜਾ ਕਿਹਾ।

‘ਰੀਜਨੇਬਲ ਫੋਰਸ’ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੁਆਲੇ ਘੁਮਦੀ ਹੈ। ਕਲਾਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਘਟਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਪਾਤਰ ਵੀ ਰੁੜੀਬਦੀ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਆਦਮੀ ਪਤਾੜੀ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਦਾੜੀ ਵਾਲਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੋਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਝਲਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜਦ ਮੁਹੰਮਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸੈਂਡ ਨੂੰ ਨਸਲਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਔਰਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਔਰਤ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਪਰਵਾਰ ਵਾਸਤੇ ਖਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਭਾਂਗਾਂ ਨਾਲ ਲੈਂਸ ਕੁਝ ਮੁੰ-ਫੋਟਾਂ ਦੇ ‘ਡੀਫੈਂਸ ਲੀਗ ਸ਼ੁਕ੍ਰਮੰਡ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਗੋਰੇ ਬੰਨ੍ਹਗਾਰ ਤਰਖਾਣ ਅਤੇ ਬੰਕੇ ਦੇ ਲੋਨ ਮੈਨੇਜਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਾਰੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੁਲਸੀਏ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਕ ਦਮ ਨਸਲਵਾਦੀ। ਲੰਬਕਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਨਸਲਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਬੋਲਦੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ; ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੋਰੇ ਨਸਲੀ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਆਖਰੀ ਸੀਨ ਵਿਚ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਔਰਤ ਦੇ ‘ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ’ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਖੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਕਹਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ - “ਇਸ ਮੁਲਕ ਦਾ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਕੌਣ ਹੈ?” ਅਤੇ “ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲਈਏ।” ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੌਮਰੇ ਦੀ ਅੱਖ ਇਕ ਟੀਰਖਾ, ਨਫਰਤ ਅਤੇ ਤਵਾਉ ਭਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਸੰਵਦਨਾਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ ਜਿਸਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪ੍ਰੀਵੀਊ ਦੇਖਿਆ, ਸੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਇਸ ਹਕੂਕ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਾਹਾੜ ਸੀ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨਸਲਵਾਦੀ ਫਿਲਮ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ● (ਸੁਭਿੱਤ ਅਨੁਵਾਦ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ : ਸਤਵੰਤ ਦੀਘਰ, ALBERTA)

੧. ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਸੰਬੰਧੀ ਬ੍ਰਤਾਨਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਕਿਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ?

ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੀਲਗਿਰੀ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਜੀਡਿਆਲਵੀ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰੈੱਸ ਗੈਲੀਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦੂਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਹੈ :

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੈ । ਜਿਥੇ ਇਹ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਪੁੱਟਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਬ੍ਰਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁਢਲੇ ਕਿੰਤੂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ।

ਛਪੇ ਹੋਏ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਤੋਂ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੱਸੀ ਗਈ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਸਮੂਹ ਬ੍ਰਤਾਨਵੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਹਨਾਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਘੜੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੁਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਸੀ । ਪਰ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ । ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦਾ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਅਸਲੀ ਕੁਆਰਡੀਨੇਟਰ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਕਰਕੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੁਆਰਡੀਨੇਟਰ ਕਿੰਨੇ ਭੁਲੇਖੇ ਅਧੀਨ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪੂਰਨਤਾ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਉਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅਗਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਲਏ ਗਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਮੰਤਵ ਗੁਆ ਲਵੇਗਾ । ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਦੂਜਾ ਸਮਾਗਮ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ, ਕਿ ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ ਮੁਢਾਦਾਂ ਨਾਲ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਤੇ ਜਿੰਦੀ ਲੋਕ ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਦਾ ਕੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ।

ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਸੁੱਚੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗਲਤ ਤਾਕਤਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਮੁਢਾਦਾਂ ਲਈ ਨਾ ਵਰਤ ਜਾਣ । ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸਦੀ ਸੋਧ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਠੀਕ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਬੜੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਘੜਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਹਿਤਕ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਹ ਸਾਇਦ ਕਿਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਹਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਬੱਝੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਬਹਿਸ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ।

ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜੀਊਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸਥਾਨਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਬ੍ਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਤਾਂ ਕੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ । ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਲੇਖਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇ ।

1980 ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕਿਉਂ "ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ" ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ? ਹੁਣ ਵੀ ਮੂਲ ਵਿਚ ਲੇਖਕਾਂ ਵਲੋਂ ਤੇ

ਲੇਖਕਾਂ ਲਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਇਹ ਸੰਮੇਲਨ ਸਾਹਿਤ-ਮੁਖੀ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਭਾਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਅਕਾਰੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ।

ਬ੍ਰਤਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਬਹਿਸ-ਪੱਤਰ ਜਾਂ ਪਰਚੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬ੍ਰਤਾਨਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਇਹ ਖਿਆਲ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਹੋਵੇ । ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਲੇਖਕ ਨੂੰ ਰੋਲ ਘਚੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਸਗੋਂ ਬ੍ਰਤਾਨਵੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦਾ Image ਵਿਗਾੜਨ ਦੇ ਕੰਮ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੋਝੀ ਗੁਟਬੰਦੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸਣ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਪਾਸਿਉਂ ਆ ਰਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਮਿਲ ਰਹੇ ਬੋਲਾਗ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਘੜਨ ।

ਅਸੀਂ ਹਾਂ

- ਸਵਰਨ ਚੰਦਨ ਖ਼ਯਾਨ ਖ਼ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ (ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟਿਨ) ਸਾਊਥਾਲ ਬ੍ਰਾਂਚ ਮੈਂਬਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਟਰੱਸਟ ਯੂ.ਕੇ.
- ਤਰਸੇਮ ਨੀਲਗਿਰੀ ਮੈਂਬਰ ਖ਼ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ (ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟਿਨ) ਸਾਊਥਾਲ ਬ੍ਰਾਂਚ; ਸਕੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਟਰੱਸਟ ਯੂ.ਕੇ., ਮੈਂਬਰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸੰਮੇਲਨ ਕਮੇਟੀ
- ਅਵਤਾਰ ਜੀਡਿਆਲਵੀ ਮੈਂਬਰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸੰਮੇਲਨ ਕਮੇਟੀ, ਮੈਂਬਰ ਖ਼ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ (ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟਿਨ) ਸਾਊਥਾਲ ਬ੍ਰਾਂਚ ਮੈਂਬਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਟਰੱਸਟ ਯੂ.ਕੇ.
- ਸਿਵਚਰਨ ਜਿੱਠਲ ਮੈਂਬਰ ਖ਼ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ (ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟਿਨ) ਸਾਊਥਾਲ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸੰਮੇਲਨ ਯੂ.ਕੇ.
- ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੱਧੂ ਮੈਂਬਰ ਖ਼ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ (ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟਿਨ)
- ਸਾਥੀ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਮੈਂਬਰ ਖ਼ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ (ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟਿਨ) ਸਾਊਥਾਲ ਬ੍ਰਾਂਚ ਮੈਂਬਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਟਰੱਸਟ ਯੂ.ਕੇ.

ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਸਥਾਈ ਬ੍ਰਤਾਨਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪੱਖ ਤੀਜੀ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸੀਕੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਵਰਤੋਂ ਦੂਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਰਿਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਤੋਰ 'ਤੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮੀ ਅਗਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਸਥਾਈ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਨਿਤਾਹਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵੱਖੋਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਰੋੜੇ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਅਸਤੀਏ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ ਅਤੇ ਠੇਲੇ ਠੇਲੇ ਵਿੱਚ ਥਾਪੇ ਗਏ ਤੀਜੇ ਮੈਂਬਰ ਹਵਿੰਦਰ ਰਵੀ (ਜਿਸਨੇ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਨਾਟਕ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕੋਚ ਕਹਿਣਿਆਂ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਥਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇਕੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਜਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਕਲਾਮੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਸੀ) ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਭਰੋਸੇ 'ਚ ਲਏ ਜਾਣ ਦਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸਟੈਂਡ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਰਦੇਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਥਾਰੇ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਲਿਖਤੀ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ ਦੇ ਅਹਿਮ ਕਾਰਜ ਵੱਲ ਛੇਤੀ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ। •

੨. ਵਰਤੋਂ ਦੂਰ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਅੰਕ

ਸੁਲਾਈ 1983 ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਦੂਰ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਦਸ ਵਰ੍ਹੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਸਾਡਾ ਅਗਲਾ ਅੰਕ ਦਸਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੇਖਕ ਵੀ ਨੂੰ ਖੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ 20 ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣ। ਇਸ ਅੰਕ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਿਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੋਂ ਦੂਰ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਨੇਹੇ ਦਾ, ਵਰਤੋਂ ਦੂਰ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਸਥਾਈ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਥਾਈ ਲਿਖੇ ਗਏ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। •

੩. ਆਰਸੀ ਲੇਖਕ ਸਹਾਇਤਾ ਫੰਡ

ਆਰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਇਸ ਫੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਟੋਕਨ ਵਜੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਮੱਦਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ: ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ (2500 ਰੁਪਏ), ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ (2500), ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ (2500), ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਚਾਰ (2500), ਬਿਜਲਾ ਲਾਲ ਸਾਸਤਰੀ (2100), ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ (600)। (ਆਰਸੀ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ: ਆਰਸੀ, ਪਲੈਟੀਆ ਗਾਰਡਨ ਮਾਰਕੀਟ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਦਿੱਲੀ-6) ਇੱਕ ਲੱਖ ਰਕਮ ਦੇ ਟੀਚੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਾਲੇ 16000 ਰੁਪਏ ਘੱਟ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਸ਼ਮ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਕਦਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਨੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਯਥਾ-ਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਖੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। •

੪. ਪੰਜਾਬ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੋਸ਼

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ (ਦਫ਼ਤਰ: ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਕੋਸ਼, "ਅਹਵਿੰਦ", ਲੋਆਰ ਮਾਲ, ਪਟਿਆਲਾ; 147001) ਵੱਲੋਂ ਅਖਿੜ ਮਾਨ (ਵੈਨਕੂਵਰ) ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਆਰਟਸ ਕਾਉਂਸਲ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ 'ਪੰਜਾਬ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ' ਨੇ ਦੋ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਦੂਜੀ ਜਿਲਦ ਵਿੱਚੋਂ ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੋਫ਼ਾਰਮਾ ਵਰਤੋਂ ਦੂਰ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। •

੫. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਾ, ਵਿਨੀਪੈਗ

ਕਨੇਡੀਨਰ ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਰਤਨ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ 20 ਮਾਰਚ ਨੂੰ 'ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼' ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕਨੇਡੀਨਰ ਨੇ ਸਭਾ ਦੇ ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਗੈਰਪੇਹਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਜੀਵਨੀ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਇਆ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਠਾਹੀਂ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਬਲਦੇਵ ਬੇਦੀ, ਕੁਲਵੰਤ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਅਖ਼ੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਫਿਲਮ "ਉੱਠਣ ਦਾ ਵੱਲ" ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਚਾਈ ਸੋ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਹੰਗਾਮਾ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸ਼ਿੰਮੋਹਰੀ ਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। •

੬. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਅਤੇ ਡਾ: ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ

ਨਾਵਲਕਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਅਤੇ ਡਾ: ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ ਦਿੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸੁਲਾਈ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਥਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ (ਸੰਪਾਦਕ 'ਦਰਪਣ' ਅਤੇ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਫੋਨ (604) 324-6111 ਜਾਂ ਫੋਨ (604) 321-6360 ਤੇ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਇਹ ਮੌਕਾ ਸਾਡੇ ਸਿਰਮੌਰ ਨਾਵਲਕਾਰ ਕੰਵਲ ਦੀ ਨਾਵਲ ਕਲਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚੋਂ ਭਰਪੂਰ ਮੱਦਦ ਕਰੇਗਾ। •

੭. ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਵੈਨਕੂਵਰ

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰੋਜ਼-ਮੀਟਿੰਗ (ਜੋ 10 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੈੱਸ ਸਟਰੀਟ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਈ) ਵਿੱਚ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ 1982-83 ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਵੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹੀ 83-84 ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਵੀ ਕਮੇਟੀ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ : ਜਸਵੰਤ ਮਾਂਗਟ (ਪਰਧਾਨ), ਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਮੀਤ ਪਰਧਾਨ), ਹਰਦੇਵ ਵਜ਼ੈਚ (ਸਕੱਤਰ), ਮਹਿੰਦਰ ਸੂਮਲ (ਖਜ਼ਾਨਚੀ), ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਫੀ (ਡਾਇਰੈਕਟਰ), ਠਾਸਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ (ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ, ਜਸਵੰਤ ਮਾਂਗਟ, ਮਨਜੀਤ ਮੀਤ) ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਵੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ, 83 ਵਿੱਚੋਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇ ਠੀਕ ਦੇ ਸਥਾਪ ਵਿੱਚੋਂ, ਕੈਨੇਡਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸਥਾਪ ਵਿੱਚੋਂ, ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਸਥਾਪ ਵਿੱਚੋਂ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਮੋੜ ਦੇਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇਗੀ। •

ਕਹਾਈ:

ਸਮੇਂ ਦਾ ਦਿਉ

(ਦੇਵਿੰਦਰ ਸੇਖੋਂ)

“ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਬਿਸਤਰੇ 'ਚ ਵੀ ਪਾਸੇ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਉ; ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ?” ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਸੁਖਚੈਨ ਦੀ ਠੋਠ ਦੁਆਲੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਥਾਂ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਹੀਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਸੋਢ ਵੇਲੇ ਪੀਤੀ ਚਾਹ ਨੇ ਹੀ ਨੀਂਦ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।” ਸੁਖਚੈਨ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਸੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਿਆ।

“ਚਾਹ ਦਾ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਪੰਨਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਛੱਡਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਅੱਜ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੇ-ਪਾਠ ਆਏ ਹੋ, ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਹੋ। ਠੇਠੀ ਵੀ ਘੱਟ ਖਾਧੀ ਹੈ। ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?” ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਹੀਂ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਜੁਗ ਬੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।” ਸੁਖਚੈਨ ਨੇ ਪਾਸਾ ਪਰਤਦਿਆਂ ਗੱਲ ਟਾਲਣੀ ਚਾਹੀ।

“ਥੱਕਣ ਵਾਲਾ ਬਹਾਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਨਹੀਂ। ਆਦਮੀ ਬੱਕਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨੀਂਦ ਛੱਡੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਅਸਲ ਗੱਲ ਛੁਪਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਦੱਸੋ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੀ ਸਹੁੰ।” ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਖਹਿੜ ਕੀਤਾ।

“ਕੀ ਦੱਸਾਂ! ਤੂੰ ਗੱਲ ਮਖੌਲ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਟਾਲ ਦੇਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਲੈਕਚਰ ਸ਼ਾੜਨ ਲੱਗ ਪਵੇਂਗੀ।” ਸੁਖਚੈਨ ਨੇ ਮਿੱਠੀ ਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ।

“ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਮੇਰੀ; ਮੈਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੁਣਾਂਗੀ।”

“ਮੈਂ ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਜੱਸ ਨੂੰ....” ਸੁਖਚੈਨ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ।

“ਹਾਂ, ਹਾਂ, ਕੀ ਕੀਤਾ ਜੱਸ ਨੇ?” ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਤੋਖਲੇ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਉਹ.... ਉਹ ਇਕ ਗੋਰੇ ਮੈਂਡੇ... ਮੈਂਡੇ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਪਾਈ... ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।” ਸੁਖਚੈਨ ਨੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਪਸੀਨਾ ਪੁੱਛਦਿਆਂ ਮਸਾਂ ਹੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ।

“ਖੋਦਿਆ ਪਹਾੜ ਤੇ ਨਿੱਕਲਿਆ ਸੁਹਾ। ਚੱਸ ਇੰਨੀ ਕੁ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੀ ਇੰਨੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ? ਮੈਂ ਫਿਕਰ ਕਰ ਕਰ ਮਰ ਗਈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ।”

“ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਏਹਦਾ ਭੇਰਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਨਹੀਂ ਸਾਂ।” ਸੁਖਚੈਨ ਨੇ ਉਲਾਂਭਾ ਮਾਰਿਆ।

“ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੀ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਨਾਂ। ਕਿੱਥੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨੂੰ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੱਸ ਵੀ ਸੀ? ਹੋ ਸਕਦੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋਵੇ।”

“ਤੂੰ ਵੀ ਕਮਾਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦਾ?”

“ਚਲੋ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜੱਸ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਐਡੀ ਅਨੋਖੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਵੀ ਹੈ; ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਕੁੜੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।”

“ਤੇਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨੇ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੁਰੇਖਿਆ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਤੁਰੀ ਫਿਰਦੀ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਧੁਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਾਂਠ 'ਚ ਸੁੱਟ ਲੈਂਦਾ। ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਪਰਸੋਂ ਹੀ ਉਹ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਕਰਤੂਤ ਸੁਰੂ ਵੀ ਕਰਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਗੱਲ ਅਨੋਖੀ ਨਾ ਹੋਵੇ; ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਧੀ ਕਿਸੇ ਅਣਗੇ ਗੋਰੇ ਨਾਲ ਇਉਂ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਮਖੁੱਲ੍ਹ ਤੁਰੀ ਫਿਰੇ। ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਜੇ ਫਾਹ ਲੈਣ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕੁੜੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਨਾਲ ਫਾਹ ਲਵੇ।” ਸੁਖਚੈਨ ਦਾ ਸਾਹ ਤੇਜ਼ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

“ਸਾਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪਸੰਦ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾ, ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁੜੀ 'ਤੇ ਸਖਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਏਹਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਵੇਗੀ - ਘੱਠੇ ਦੌੜਨ ਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗੋਰੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ। ਮੈਂ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ ਤਾੜਨਾਂ ਕੀਤੀ।

“ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਧੁਰ ਕੇ ਉਥੋਂ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਹੀ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹਾਂ, ਇੰਨੀ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦਮ ਤੋੜ ਕੇ ਮਰ ਜਾਵਾਂ।”

ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਆਏ ਨੂੰ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਚੜ੍ਹੀ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਆਇਆ। ਸਰਬਜੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਸਰਬਜੀਤ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੱਦਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਚੜ੍ਹੀ ਸੂਝਬੂਝ ਵਾਲਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਸੀ। ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਅਰਥੇ ਆਮਦ ਵੀ ਉਹ ਕੁਝ ਅਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾ ਬਦਲ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿੰਮੋਵਾਰੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੱਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਜੂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹੋਣ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੁਫ਼ਰ ਵੀ ਉਖੜ ਨਾ ਸਕੇ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਰਬਜੀਤ 'ਚੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਹੀ ਸੀ ਜਦ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਆਜ਼ਾਦ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸੁਖਦੇਵ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਸਰਬਜੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਬਜੀਤ ਦਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਨਵੇਂ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਸਰਬਜੀਤ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਿਸੇ ਜੱਦ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਡਟੇਰੇ/ਢਿੱਠਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਠੱਕ 'ਤੇ ਡਾਕ ਸਮਝਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਇਹੋ ਚੇਤਿਨਸਾਫੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਸਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਅਸਲੇ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਦੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕੇ। ਅੱਜ ਹਾਠ ਵੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਰੋਧੀ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਸਨ।

"ਤੁਸੀਂ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਬੁਰਾ ਕਿਉਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?" ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ। "ਤੈਨੂੰ ਕਿਸ ਭੜਕੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ? ਗੋਰੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਢੰਗੇ ਕਣ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਢੰਗੀ ਗੱਲ ਦਾ ਸਾਝਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਚੁੱਕ ਕੇ ਗਲ 'ਚ ਪਾ ਲਏ।"

"ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੱਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਗੋਰੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਉਣਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ?"

"ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੈਲੇ ਉਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਮੰਗ ਰਹੀਂ ਹੋਂ ਜਿਹਨਾਂ ਘਰੇ ਮੈਂ ਆੜਾ ਮੇਟਾ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ। ਮੈਂ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੱਸ ਜ਼ਰੂਰ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਹੀ ਕਰਾਏਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਚਾਂਗ ਵਿਚ ਚਾਂਗ ਪਾ ਕੇ ਫਿਰਨ ਵੀ ਢੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ।"

"ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਹਨੇਰ ਆ ਗਿਆ? ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਧਾਰਣ ਗੱਲ ਹੈ। ਫਰਜ਼ ਕੌਰ ਕਿ ਜੱਸ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ?" ਸਰਬਜੀਤ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸੁਖਦੇਵ ਜੱਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਹੱਕ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

"ਮੇਰਾ ਉੱਤਰ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੱਸ ਅਜੇ ਇੰਨੀ ਪਾਰਥੂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਚੋਣ ਆਪ ਕਰ ਸਕੇ। ਅਜੇ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਹਰਲੀ ਦਮਕ ਦਮਕ 'ਤੇ ਹੀ ਡੁੱਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਆਮਦ ਕੀ ਕੀ ਸ਼ਿੰਮੋਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਢੰਗ ਉਠਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਮੌਖੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿੰਨੇ ਜਿਹੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਾਂਗਾ।"

"ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੇਖਿਆ ਤੌਰ ਨਹੀਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਢੰਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆੜਾ। ਜੇ ਉਹ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜੱਸ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋਵੇ ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਹੀ ਕਰੋਗੇ?" ਸਰਬਜੀਤ ਗੱਲ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸਿਰਫ਼ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਗੋਰਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ।

"ਹਾਂ।" ਕੁਝ ਚਿਰ ਚੁੱਪ ਰੀਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਖਦੇਵ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

"ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਕਿਉਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤੰਗ-ਫਿਲੀ ਕਰਕੇ ਦੁਖੀ ਕਰੀਏ। ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਠਹਿ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਘਰੇ ਲੋੜੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਸਗੋਂ ਫੈਸਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਗੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰੀਏ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਘੁਲੇ ਸਿਲੇ ਨਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਅੱਡ ਰਹਾਂਗੇ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਮਿਲ ਜਾਣ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੇ। ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਸਗੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਬੰਦ ਗੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕ-ਸਿਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਖੋਹਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।" ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਫਲਸਫ਼ੇ ਦਾ ਇਕ ਲੈਕਚਰ ਦੇ ਸਾਰਿਆ।

"ਸਰਬਜੀਤ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਸਮਝਦਾਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਸ ਪੱਖ ਵੱਲ ਤੂੰ ਡੂੰਘਾ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੀ। ਵੱਖ, ਗੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਸਿਲੇ ਦੇ ਮੈਂ ਸਦਾ ਹੀ ਹੱਕ 'ਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜੋੜਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿੂਘਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਿਕਾਇਤ ਹੈ। ਜਿੰਦਗੀ ਇਕ ਸਫ਼ਰ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਸਭ ਦੀ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਰਸਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਰਸਤੇ ਦਾ ਸਾਥੀ ਉਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਰਸਤਾ ਪਸੰਦ ਹੋਵੇ। ਉਸ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਹੋਵੇ। ਐਕਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਹੋਸਲਾ

ਫਯਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਵੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਰਾਗ ਛੇੜੇ ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨੀਅਤ ਬੰਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਸਕੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਅਕੀਦਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਜਨਨੀਕ ਸਮਝਦੇ ਹੋਵੋ। ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਗੋਰੇ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਧੀਆ ਹਮਸਫ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।”

“ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਤ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ ਕਿ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਹਮਸਫ਼ਰ ਹੋਵੇ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਹੁਣ ਉਹੋ ਹੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੋਰੇ। ਇਹ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਉਹੋ ਹੀ ਰਾਗ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੋਰੇ। ਢਾਕੀ ਰਹੀ ਔਕੜਾਂ ਢਾਕੇ। ਇਸਦੀ ਕੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਚੁੱਢਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੜਕਾ ਇੰਨਾ ਸੁਫ਼ਲਾਨ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜੱਸ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੁਖੀ ਰੱਖ ਸਕੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਉਹੋ ਹੀ ਹੋਣੇ ਜੋ ਜੱਸ ਦੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇੰਟਰ-ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਆਹ ਬਹੁਤ ਸਫ਼ਲ ਰਾਹ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰਤੀ ਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾਮ ਅਤੇ ਮਨ-ਪ੍ਰਚਾਏ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਗੋਰੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹਾਬਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।” ਸਰਬਜੀਤ ਕੁਝ ਭਾਵੁਕ ਵੀ ਹੋ ਗਈ।

“ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਕਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਇੰਟਰ-ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਆਹ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਲ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਤੂੰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਭਾਤ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਸੁਰਜ ਭਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਤਿਆਰ ਲੋਕੇ ਬਾਹਿ ਗਈਆਂ, ਹੁਣ ਨਾ ਇਧਰ ਹਨ ਨਾ ਉਧਰ! ਪ੍ਰੰਤੂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ। ਅੱਗੇ ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜੀਅ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆ ਕੇ ਸਾਡੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੈਠਣ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਪੈਸੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਹੀਦਾਂ ਅਤੇ ਭੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾ ਸਕੀਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਕੀਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਲੈ ਸਕੀਏ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਬੱਚੇ ਅੱਧੇ ਗੋਰੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਥੋਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਗਏ। ਸਾਡੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਸਾਨੂੰ ਬਿਗਾਨੇ ਸਮਝਣੇ ਅਤੇ ਸਾਇਰ ਨਫ਼ਰਤ ਵੀ ਕਰਨ।” ਸੁਖਚੈਨ ਨੇ ਆਖਰੀ ਤੀਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ।

“ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਨਹੀਂ ਮਾਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ, ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਆਪਣੇ ਦਾਦੇ ਜਾਂ ਨਾਨੇ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੈਠਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਜਾਂ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪਤਾ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਖੂਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਕੀ ਫਾਰਕ ਹੋਇਆ? ਜੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹੋ ਹੀ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇ।” ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੁਖਚੈਨ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਟ ਲਿਆ।

ਸੁਖਚੈਨ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਾ ਰਹੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਰੇਕ ਛ ਗਿਆ ਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚਲੇ ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਤੇ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਗਫ਼ਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਚਿਹਰੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਜਾਵੇ ਪਛਾਣ ਲੱਗਦੇ ਸਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਕੋਈ ਉਸਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਸੀ ਨਾ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਦਿਉ ਉਸ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਡਕਾਰ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆ, ਬੋਲੀ ਗਈ, ਧਰਮ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਬੱਚੇ ਵੀ ਗਏ। ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਰਬਜੀਤ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ਾਵੇਂ ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

● (GRANDE PRAIRIE, ALBERTA)

Jay's Travel Ltd.

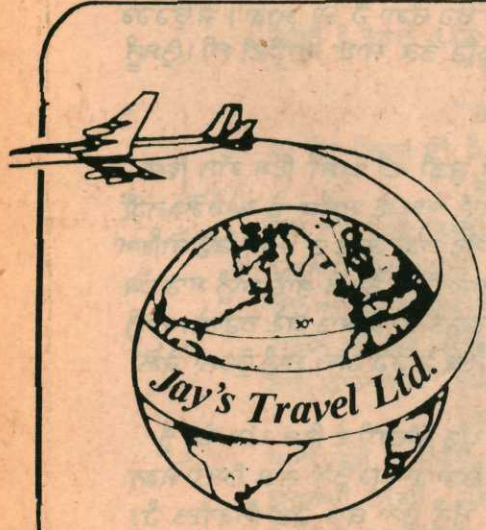
10015 - 82 Avenue, Edmonton Alta. T6E 1Z2
(Ph. 403(432-7017))

COMPLETE TRAVEL SERVICE—WORLDWIDE

Reservations for Airlines, Steamships, Group Cruises, Vacation Planning, All Inclusive Packages, Hotels, Rent A Car, Tours

UNBEATABLE RATES TO

India, Pakistan, Sri Lanka, East Africa and Lebanon

MOONLIGHT STEAM CLEANERS

EDMONTON, ALBERTA
PHONE (24 HRS.) - PIARA PARMAR (463-9702)

FOR ALL YOUR CLEANING NEEDS

- CARPETS
- UPHOLSTERY
- AUTO INTERIOR (CARS, VANS, CAMPERS)
- SCOTCH-GUARDING (ON REQUEST)
- FLOOD CLEANUPS
- FIRE RESTORATION
- DEODORIZING
- 100% SATISFACTION GUARANTEED (in writing)
- INSURED & BONDED FOR YOUR PROTECTION
- OWNER OPERATED
- FREE ESTIMATES

CALL TODAY TO EXTEND THE LIFE OF
YOUR CARPET & FURNITURE

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਜ਼ਰਨ ਸਿੰਘ
ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਉਣ ਦਾ
ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਵੈਨਕੂਵਰ (28 ਮਈ), ਵਿਕਟੋਰੀਆ (29 ਮਈ), ਕੈਲੋਨ (4 ਜੂਨ), ਕੈਲਗਰੀ (24 ਜੂਨ), ਐਡਮਟਨ (26 ਜੂਨ), ਸੈਸਕੋਟਨ (30 ਜੂਨ), ਵਿਨੀਪੈਗ (31 ਜੁਲਾਈ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੰਗੋਲ ਅਤੇ ਟੋਗੋ 'ਚ ਵੀ ਭਾਗ-ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਵੇਗੇ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਇਹ ਹਨ:

ਥੀ. ਸੀ. : 584-7942/420-2972/588-0022; ਅਲਬਰਟਾ: 435-7469; ਮੈਨੀਟੋਬਾ: 783-7726; ਓਨਟਾਰੀਓ (416) 792-2500

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਅਲਬਰਟਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸੋਮਵਾਰ
23 ਮਈ ਨੂੰ ਢਾਈ ਵਜੇ ਜੁਬਲੀ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਅਲਬਰਟਾ
(87 AVE & 114 ST) ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਮਨਮੋਹਣੀਆਂ ਝਲਕੀਆਂ
ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਕ ਰੰਗ-ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨ ਭੁੱਟ ਨਾਲ ਜਗਮਗਾਉਂਦੀ ਇਹ
ਹੁਸੀਨ ਸ਼ਾਮ ਗਿੱਧੇ, ਤੰਗੜੇ, ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਹਾਸਰਸ ਦੇ ਤੌਰਫੇ ਤੁਹਾਡੀ
ਨਜ਼ਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਉ ਵਰਤੋਂ ਦੂਰ ਬੈਠੋ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੇਲੀ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ
ਦੀ ਲਾਟ ਨੂੰ ਜਗਮਗਾਉਂਦਿਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਸ ਰੋਸ਼ਕ ਇਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਏ।

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ

ਅਰਦਮਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ ਦਾ ਉੱਤਰ

(ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਅਤੇ ਗੀਤੀਰ ਸੁਥਰਾਣੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹੈ। ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਿਧਾਂਤ ਬਹਿਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਗੀਤੀਰ ਵਿਚਾਰ-ਪਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਲਈ ਸੰਪਾਦਕੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਚੌਖਟੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਸ਼ਿੱਦ ਪੁਰੇਵਾਲ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਉਹ ਹਿੱਸੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਰਦਮਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਈ ਚੋਟਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੋਧ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪੱਖ-ਪਾਤ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਏ, ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਿੱਦ ਪੁਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਅਰਦਮਨ ਸਿੰਘ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਸਾਡੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਇਹ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਸਮ-ਕਾਲੀ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਗੀਤੀਰ, ਸੰਤੁਲਤ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਤੋਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਗੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਿਧਾਂਤ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

- ਸੰਪਾਦਕ)

ਅ. ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਕਹੇ ਸੁਥਰ 'ਧਰਮ ਇੱਕ ਅਫ਼ੀਮ ਹੈ' ਸੁਣਕੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਲੇਖ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੇਖਕ ਕਦੀ ਤਾਂ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਮੈਚ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਦੀ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਰੱਬ 'ਚ ਥਕੀਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਰੱਬ ਦਾ ਅਸਲੀ ਧਰਮ ਅਫ਼ੀਮ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਸੀ।" ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਸੁਥਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਉਹ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰੱਬ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਖੋਚਲ ਕਰਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਬੱਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਲੇਖ ਲਿਖਕੇ ਆਰਸੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅ. ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਥਰਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਆਠ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਕਹੇ ਸੁਥਰ 'ਤੇ ਸਰਸਰੀ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ।

ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖ, ਜਦ ਉਸਦੀ ਸੋਚਣੀ ਅੱਜ ਜਿੰਨੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁੱਲ ਅਣਜਾਣ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਚੀਜ਼ (ਜੋ ਪਦਾਰਥਕ ਸੋਮਿਆਂ 'ਚੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ, ਅਤੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਪੌਣੂ ਦੇਵਤਾ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੰਡਲ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ। ਜਦ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਅਧਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਜਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ "ਅਧਾਰ ਸ਼ਕਤੀ" ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜ਼ਮਾਤਾਂ ਦੇ ਪਾਲੇ ਪੋਸੇ ਦੁਸਤ ਦਿਆਗਾਂ ਨੇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮਾਤਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ, ਭਰਮਾਂ ਆਦਿ 'ਚ ਡੁਬੋ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ "ਰੱਬ" ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਉਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਕਸਟ ਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝਕੇ ਕੁਚਲਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਪ ਧਰਮ ਦੇ ਚਲੇ ਬਣਕੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਛਿੱਲ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਗਾਜ਼ਿਆਂ ਮਹਾਗਾਜ਼ਿਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠਾਂ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਗਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਥਾਪੇ ਹੋਏ ਹਾਕਮ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਾਰਮਰ ਮਾਗੂਆਂ ਨੇ ਗਾਜ਼ਿਆਂ ਮਹਾਗਾਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਪਾਰਮਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਲੋਟੂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਨ ਮਨ ਲਾ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਤਸੱਲੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ "ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੈ", "ਅਗਾ ਤੁਸੀਂ ਏਥੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਵੱਸੋਗੇ। ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕ ਪਾਰਮਰ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਕੁਲਮ ਸਹਿਣ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜਦ ਕੁਲਮ ਦੀ ਹੱਦ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਲੋਕ ਪੌਲ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਜਿਸਨੂੰ ਹਾਜ਼ੇ ਮਹਾਗਾਜ਼ੇ ਪਾਰਮਰ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੇ ਅਸੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਹਾਸੀ ਕਰਲ ਛੱਡਦੇ। ਧਰਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਸਤਿਆਂ ਹਟਾ ਕੇ ਭੰਬਲ-ਭੁਸਿਆਂ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਹਾਕਮ ਜ਼ਮਾਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਜਦ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਛ ਗਏ ਤਾਂ ਕਈ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਪਾਰਮਰ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਲਹਿਰਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਲਹਿਰ ਇੱਕ ਪਾਰਮਰ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਹੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਵੱਡੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਲੜੇ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਮਰ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਹੀਕਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਦਾ ਠਾਠਾ ਗਾਉਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ

ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪਾਠਾਂ ਵਾਲੇ "ਰੱਬ" ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੌਜੂ ਗਏ ਹਨ, ਆਠ ਅਸੀਂ ਹੁਣ "ਸਹੀ" ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲੀਏ। ਪਹਿਲੇ ਪਾਠਕ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਪਾਠਕ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਪੱਲਾ ਜਾ ਫੜਿਆ। ਸਿੱਖ ਪਾਠ ਦੇ ਮੌਢੀ ਥਾਕੀ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਮੌਢੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚੋਂ ਡਬੋਈ ਰੱਖਿਆ। ਅਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨੀ ਥਵਨ ਲਈ ਖੈਰਤੀਆਂ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਸਕੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਜੜ੍ਹਾਂ ਝੱਲ ਪੁੱਜਦ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪਾਠ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਥਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਾਨਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਲੁਟਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਹੀ ਸਭ ਕਾਸ਼ੇ ਦਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਲੁਟੇਰੇ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜ਼ੁਲਮ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਬ ਪੜਤੀ 'ਤੇ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਖ਼ਤਮ ਕਰੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹਿਟਲਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਤਲੇਆਮ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੌਜੂਦ ਵਾਲੀ ਸੋਵੀਅਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲਾਲ ਫ਼ੌਜ ਸੀ, ਜਿਸਤੋਂ ਅ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਂਢ ਢਿੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪਾਠਕ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦਾ ਅਖੌਤੀ ਰੱਬ।

ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮੌਢੀਆਂ ਨੇ ਪਾਠਕ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋਕੇ ਖੋਜਾਂ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਪੜਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਮਨੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ? ਵਾਕੂਮੀਡਲ ਕੀ ਹੈ? ... ਆਦਿ! ਪਾਠਕ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਲੀਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਚਾਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਗੈਲੀਲੀਓ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ।

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿਧਾਂਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਜਮਾਤੀ ਘੋਲਾਂ 'ਚੋਂ ਉਪਜਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਜਮਾਤੀ ਘੋਲਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਮਾਤੀ ਘੋਲਾਂ 'ਚੋਂ ਹੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸਦਾ ਅੰਤ ਪਰੋਲੇਤਾਰੀ ਜਮਾਤ ਕਰੇਗੀ। ਪਰੋਲੇਤਾਰੀ ਜਮਾਤ ਆਪਣੀ ਤਲਾਸ਼ਾਰੀ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਸਭ ਜਮਾਤਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਅੰਦਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਲੁਟੇਰੇ ਇਸ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੁੱਟ ਦੇ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਜਿਠੇ ਦਾ ਤਿਠੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਾਕਮ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ 'ਤੇ ਡੋਰੀਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੁੱਟ ਦੇ ਸੁਣਾਏ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਗਰੀਬ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਗਾਣਾ ਨਾ ਮਰੋੜ ਦੇਣ। ਪਾਠਕ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖ਼ੂਨ 'ਚੋਂ ਨਿਰੋੜੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ "ਦਾਨ" ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੱਠਗ ਦਾ ਟਿਕਟ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਾਠ ਦੇ ਥਾਨੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ 'ਤੇ ਡੋਰੇਸਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੱਬ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਘੋਲ ਲੜਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਗਲੇ ਸੜੇ, ਬੂ ਮਾਰਦੇ, ਲੋਟੂ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਅੰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਸਦੀ ਥਾਂ ਸਭੇ ਭਾਈਵਾਲਤਾ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਥਰਥਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਸਕੇ।

ਅੱਜ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ "ਰੱਬ" ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਰੱਬ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪੜਤੀ ਅਸਮਾਨ ਰੱਬ ਦੀ ਨਹੀਂ ਪਦਾਰਥਿਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੇਵ ਹੈ। ਚੰਦ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣੇ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦ ਪੜਤੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥੀ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਚੰਦ ਮਾਮ ਜਾਂ ਚੰਦਨਾ ਦੇਵਤਾ। ਟੈਸਟ-ਟਿਊਬਾਂ 'ਚ ਥੱਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਥੱਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰੱਬ 'ਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ। ਨਕਲੀ ਵਿਲ ਸ਼ਾਕੇ ਅਖੌਤੀ ਰੱਬ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਬਣੀਆਂ ਢੇੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਅ. ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਪਰ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀਆਂ (ਮੇਰਾ ਭਾਵ ਸੀ. ਪੀ. ਐੱਮ. ਜਾਂ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. 'ਤੇ ਨਹੀਂ) ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਨਰਾਜ਼ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵੇਖ ਇੰਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਝ ਗਏ ਹਨ (ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੋਵੇ) ਕਿ ਦੱਬੇ ਕੁਰਲੇ, ਭੁੱਖ ਨੰਗ ਦੇ ਸੁਣਾਏ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਾਧਾ ਫੱਕਾ ਦੇਕੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਥਾਕੀ ਸਿੱਖ ਪਾਠ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅ. ਸਿੰਘ ਜੀ ਥਰਥਰਤਾ ਦੀ ਗੱਧ ਮਾਰਨੀ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾ ਵਿੱਚੋਂ ਅਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨੀ ਥਵਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ "ਮੌਦ" ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਸ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਲੇਖਕ ਹੁਠੀਂ ਇੱਥਦੇ ਹਨ ਕਿ " ਸਾਡੇ ਪਾਠਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਜ਼ਾਦ ਥਵਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇਸ ਪਾਠਕ ਦਾ ਹਰੇਕ ਪੈਰੋਕਾਰ ਰੱਜਿਆ, ਸੁਖੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਜੀਵੇ !"

ਏਥੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਜਨੂੰਨੀ ਤੰਗ-ਨਜ਼ਰੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ !

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਮਾਰਕਸੀ-ਲੈਨਿਨੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਥਰਾ ਲੱਭਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਕ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ "... ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਹਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਣ ਨੂੰ ਸੁੱਤਿਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ? ਜਦੋਂ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਠੋਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।" ਵੈਸੇ ਇਹ ਹਾਲ-ਦੁਹਾਈ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵੰਦ ਹਾਕਮ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਹੋਰ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾ ਕਰੋ, ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਿੰਸਾ-ਕਿਤਾਬ ਨਾਲ ਲੁੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਲੇਖਕ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਲੋੜੂ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮੁਨਿਆਰ ਹੋਰ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ-ਸੁਧਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸੋ ਅੱਜ ਅ.ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵੰਦ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਸਲਾਹ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹੀ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲੋੜੂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀ ਰੱਖਣੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਫੀਮ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਅਫੀਮ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਧਰਮ ਦਰਅਸਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਮਾੜਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਮਲੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏ ਕਿ ਅਫੀਮ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਭੈੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਉਸਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲਏ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਧਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਅ.ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਇੰਨਾ ਹੀ ਦੁੱਖ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਲੋੜੂ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਢਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਿਖਿਆ? ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਲੁੱਟ ਕੇ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਿਖਿਆ? ਤਰਾਵਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ?

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਸਚਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੇ ਕਰੇ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੋਕ-ਦੁਸ਼ਮਣ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਕੇ ਹਨ।

ਅ.ਸਿੰਘ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਫ਼ਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸੀ-ਲੈਨਿਨੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਵੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਉਹ ਤਾਕਤਾਂ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਗਲੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸੰਗਲ ਚਾਹੁਣ ਲਈ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕਮੀਨੀ ਹਰਕਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਧਾਰਮਕ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਪੈਂਡੇ ਤੋਂ ਹਟਾਕੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇੱਕ ਚਾਲ ਅ.ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਸਿੱਖ ਜਨੂੰਨੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਇਹ ਸਿੱਖ ਜਨੂੰਨੀ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾ ਕੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠਾਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਧਾਰਮਕ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਦੇ ਸਕੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਫਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਫੀਮ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਦੱਲ ਸੱਚਾਈ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। • (SURREY, B.C.)

For all your **ACCOUNTING**
and Income Tax needs, call:

S.P. PATEL

EDMONTON

(403) 474-5614

After 5 P.M.

HIMALAYA RESTAURANT LTD.

6595 Main Street

2313 Main Street, (LICENSED PHARMIST)

Phone: 324-6514

Phone: 876-2911

VANCOUVER, B.C.

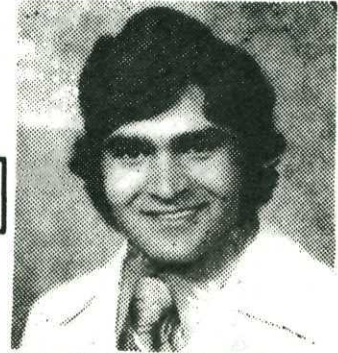

KEWAJ SINGH PABLA

PABLA'S VIKING INN

828 East Hastings

Call 324 - 6514

JAGMOHAN SINGH PABLA

Mesu, Patisa, Besan, Barfi, Gajarpack, Laddo, Padha,
Gulab Jamun, Rasgoole, Badana, Jalebi, Amratiyan,
Shakerpare, Namkeen Bhujija and many many more.

ਮਠਿਆਈ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦੁਕਾਨ

S&S Insurance SERVICES

ਹਰਦੇਵ ਗਿੱਲ 590-2058

6679 MAIN STREET - 2nd FLOOR (at 51st. Ave)

VANCOUVER, B.C.

TEL: 324-2311

ਦਲਜੀਤ ਸਿੱਧੂ 324-2311

GET YOUR

ਐਟੋਪਲਾਨ

AND HOME INSURANCE

ਕਾਰਾਂ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਵੈਨਾਂ ਦੀ ਇਨਸ਼ੂਰੈਂਸ ਦੇ ਲਈ ਹੁਣੇ ਹੀ ਸਾਡੇ
ਦਫਤਰ ਆਓ ਅਤੇ ਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਚੰਗੀ ਸਰਵਿਸ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ
ਸਲਾਹ ਹਾਸਲ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਸਬੰਧੀ ਆਪ ਦੀਆਂ
ਲੋੜਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਾਂਗੇ

Enquire about Added Autoplan Protection
Benefits from us:

- *UNDER INSURED MOTORIST PROTECTION
- *INCOME REPLACEMENT
- *LOSS OF USE
- *FREE AUTOPLAN MOTORIST KIT

Income Tax Services also available

ਪੱਤਰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਤਨੇ ਦੂਰ ਦਾ ਪਰਚਾ ਵੀ- ਪਨਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਪਰਚਾ ਆਪਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੈ। 100 ਪੱਖੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਲਈ ਦਾਦ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਏਨੀ ਡਲੀਡ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਸੁਆਰ ਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹੋ- ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨੂੰ ਛਪਾਈ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਂਦੇ ਹੋ- ਇਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਥਾਰਕ।

- ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ (ਸੰਪਾਦਕ 'ਆਰਸੀ')

ਦਿੱਲੀ, India, (11 ਮਾਰਚ 83)

ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ 'ਸੇਧ' ਕੋਈ ਵਪਾਰਕ ਰਸਾਲਾ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧਤਾ ਵਾਲੇ ਸੁਹਿਰਦ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਗੋਠੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਇਕ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

"ਵਤਨੇ ਦੂਰ" ਥਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਭੇਜਾਂਗੇ। ਡਟੇ ਰਹੋ!

- ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੂਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ 'ਸੇਧ')

140 ਸੇਵਕ ਕਲੋਨੀ, ਪਟਿਆਲਾ, India (8 ਮਾਰਚ 83)

ਤੁਸੀਂ ਵਤਨੇ ਦੂਰ ਵਿੱਚ ਨਈਂ ਹੋ ਫੂਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗੈਂਟ ਆਪ ਵੀ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਦੋ ਅਛਛਪੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਤਨੇ ਦੂਰ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜੁਲਾਈ 81 ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 82 ਵਿੱਚ ਦੋ ਨਾਵਲ ਹੀ ਛਪ ਸੱਕੇ ਸਨ: ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਕੰਠ ਲਾੜਿਆਂ ਦੀ! ਲੰਡਨ ਰੋਡ, ਵਾਰੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ - ਤਿੰਨੋਂ ਛਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੀ ਏਨੀ ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਪਛੜੇ ਪਏ ਹਨ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੁਲੇਤਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਖ਼ਰਮ ਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਅੰਤਲਾ ਕਾਂਡ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਖ਼ਰਮ ਕਰ ਸਕਾਂ: ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ, ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਾਰਤਕ, ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਠਕਾਰੀ (1908 ਤੋਂ 1947 ਤੱਕ)

ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਠਿੰਮਤੀ ਹੋ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਕੱਢਕੇ ਵਤਨੇ ਦੂਰ ਨੂੰ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖਦੇ ਹੋ। ਸੱਚੀ ਖੁੱਫੇ ਤਾਂ ਛਾਪੇ ਨਾਲੋਂ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਸੋਹਣੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਵਤਨੇ ਦੂਰ ਦੀ ਜੌਤ ਨੂੰ ਜਗਾਈ ਰੱਖੋ। ਸ਼ਾਇਦ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਇਸਨੂੰ ਜਗਾਇਆਂ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਅਜ਼ਮਾਏ ਨੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਫੀਚਰ ਲਿਖਣਾ ਅਭੀਠਿਆ ਸੀ। ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਫੀਚਰ ਕਿਉਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ?

- ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ (ਨਾਵਲਿਸਟ)

SURREY, B.C., Canada (19 ਅਪਰੈਲ 83)

ਅੱਜ ਕਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਦਸੰਬਰ 1983 ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਇੱਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤਾਨਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਇੱਕੋ ਪ੍ਰੈੱਸ ਗੈਲੀਜ਼ ਠਾਹੀ ਆਪਣੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਾਚੇ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਚੰਗੇਰੀ ਥਾਂ ਦੇ ਕੇ ਪੰਨਵਾਦੀ ਬਣਾਉਗੇ।

- ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਕੀਲਗਿਰੀ / ਅਵਤਾਰ ਕੀਰਿਆਲਟੀ

LONDON, U.K. (12 ਅਪਰੈਲ 83)

ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਮੈਟੀਰੀਅਲ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਸਾਰੇ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਕਾਲਮ ਜੋ ਕਿ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਕੇ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਗਰ ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਾਗਜ਼ ਵਰਤੋਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਨਾਲ ਥੋੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਟੱਕ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਾਣੀਉਦਯੋਗ ਦਾ ਬਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਕਾਗਜ਼ ਜਾਂ ਬਰਾਊਨ ਪੇਪਰ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕਰੇਗਾ। ... ਹੋਰ ਤੁਹਾਡੇ ਖ਼ਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੈਂ ਇਸ ਖ਼ਤ ਨਾਲ "ਵਤਨੇ ਦੂਰ" ਲਈ ਇੱਕ ਟਾਈਟਲ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

- ਹਰਜੀਤ ਕੁਲਾਰ

ਬਰਾਊਨਸ਼ਵਾਈਗ, West Germany (10 ਮਾਰਚ 83)

(ਅਗਲਾ ਅੰਕ ਵਤਨੇ ਦੂਰ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਸਾਲਾ ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਖਸਿੱਧ ਕਲਾਕਾਰ ਹਰਜੀਤ ਕੁਲਾਰ ਦੀ ਕਲਾ-ਕਿਰਤ ਹੋਵੇਗੀ।)

ਮਾਰਚ ਅਪਰੈਲ ਦਾ 'ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ' ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪਰਚੇ ਵਿੱਚ ਵੰਨ ਸੁੰਦਰਤਾ ਕਾਫੀ ਢੁੱਕਵੀਂ ਅਤੇ ਅਰਥ-ਤਰਯੂਰ ਹੈ। ਬਾਬੂ ਰੱਜਬ ਅਲੀ ਦਾ 'ਪੰਜ ਪਸੌਤੋਂ ਵਾਲੇ' ਛਾਪ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਨਵੀਂ ਪੌਦ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨਾਲ ਲਾਟ ਭਿੰਡਰ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। 'ਵਤਨ ਦੀ ਵਾਅ' ਵਾਲੇ ਕਲਮ ਵਿਚਲਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵੀ ਠੀਕ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ 'ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ' ਵਾਲੇ ਲੇਖ 'ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 'ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੱਜਟਵਾਲੀਆਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇ। ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ 'ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਅਕਾਲੀਆਂ' (ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਨਜ਼ਰਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਾਂਗ) ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ?

- ਸੁਖਿੰਦਰ
TORONTO, Ontario, Canada (14 ਅਪਰੈਲ 83)

ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਦਾ ਮਾਰਚ ਅਪਰੈਲ ਅੰਕ ਵੇਖਕੇ ਬਹੁਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੈਰਾਨਗੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਪਰਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਥੀਪਕਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਉਸਤਾਦ ਅਤੇ ਯੁੱਗ ਪਸਟਾਊ ਨੇਤਾ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀ 100 ਵੀਂ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਿਰਠਿਓ ਲੇਖਕ ਅਰਦਮਨ ਜਾਂ ਅਰਧਦਿਆਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ "ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ" ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਚੇ ਆਰਸੀ 'ਚੋਂ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ 'ਚ ਛਾਪ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਥੀਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਰਚੇ ਦੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹੋਣ ਦਾ ਫੱਟਾ ਉਤਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਾਈ ਹੋਈ ਉਸਦੀ 100 ਵੀਂ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਦੇ ਪ੍ਰਥੀਪਕ ਇੱਕ ਘਟੀਆ ਦਰਜੇ ਦੇ ਜਨੂੰਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਉਛਾਲੇ ਗਏ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਚਿੱਕੜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਵਿੱਚ ਛਾਪ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਜਨਤਾ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਥੀਪਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਸਾਹਿੱਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਮਾਰਚ ਅਪਰੈਲ ਵਰਗੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਛਾਪ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇਕਰ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਿਰਠਿਓ ਅਰਧਦਿਆਗ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪਰਚੇ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ। ਜੇਕਰ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦਾ ਭੇਜਕੇ ਅਰਧਦਿਆਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਾਠਕ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵੈਨਕੂਵਰ 'ਤੇ ਨਿਕਲਦੇ ਜਨੂੰਨੀ ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਠਤ ਲੈਕੇ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣ।

ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਦੇ ਪਰਥੀਪਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਮੀਨੀ ਹਾਕਤ ਬਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀ ਹੈ।

- ਸਿੰਦਰ ਪੁਰੇਵਾਲ
SURREY, B.C., Canada (28 ਅਪਰੈਲ 83)

(ਸਿੰਦਰ ਪੁਰੇਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸ਼ੰਕੇ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ - ਉਸਦੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਥੋੜਾ ਥੋੜਾ ਸੰਪਾਦਤ ਕਰਕੇ ਵੱਖਰੇ ਲੇਖ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਹਿੱਸੇ ਬਿੰਨਕੁਲ ਜਿਹੇ ਦਾ ਤਿੱਠ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਉਹ ਉਲਾਰ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਗਿਲੇ ਦੀ ਕਰਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
ਲੇਖਕ ਨੇ ਹਰ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਮੈਲਾਨਾਮੇ 'ਵਿਚਾਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਨ, ਸਾਡੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ' ਦੇ ਭਾਵਅਰਥਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਰਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਰੱਖਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਨਾਵਾਂ ਵੀ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿੱਤ-ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਨਾਵਾਂ ਵੀ ਜੋ ਭਜਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਠੀਕੀਰ, ਠੋਸ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਬਹਿਸ ਦਾ ਆਰੰਭ ਬਿੰਦੂ ਬਣ ਸਕਣ। ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇ ਦੇ ਲੇਖ "ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ" ਅਤੇ 'ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿੱਤ' ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਸਮੱਚੀ ਥੰਨ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਉਸਾਰੂ ਬਹਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਕੇ ਸਾਰੇ ਸਾਹਬ ਵਿਚਾਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵਾਦਵਿਵਾਦੀ ਨੁਕਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਕਿਉਂ ਛਾਪੇ ? ਇਸਦਾ ਉੱਤਰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਤੱਥ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀ ਲਈ ਜੋ ਸੰਗਰਾਮ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਠੀਕੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੰਦੁਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿੱਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ (CONTEXT) ਵਿੱਚ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਤਰੋੜ ਮੱਰੋੜਕੇ ਧਰਮਕ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਮੁਨਾ-ਜਨਮ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਜੇ ਪੂਰੀ ਵੀਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ

- ਸਮਾਜਵਾਦ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਓ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦਾ ਬੁਝਾਰਾ ਕੀਆਂ, ਹਟਨਾਂ, ਯੱਗਾਂ, ਆਧੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ?
- ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਏਨੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮੰਜ਼ਲ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ??
- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਆਸਾਮ ਦੇ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਫੇਸ਼ਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਾਦ ਦੀ ਥਾਂ ਠਿਕਾਪੁਸਤੀ ਅਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ ???

ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਠੀਕੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ/ਅਭਿਯੋਗਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਮਤਾ, ਸਿਰਜਣਾ, ਸੇਪ, ਸੁਰਖ ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਸ਼ੈਕਾਰਾ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਵੀ ਇਸ ਲੋੜ ਦੀ ਤੌਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖ ਛਪਣ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਚੰਗਾ ਸ਼ਗਨ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਬਹਿਸ ਦੇ ਘਟੀਆ ਪੱਧਰ ਜਾਂ ਬਹਿਸ ਜ਼ਾਹਰ ਬਹਿਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਪਰ ਸੰਜੀਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਸੰਜੀਦਾ ਬਹਿਸ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਦੇ ਹਾਂ। ਚਰਚਾ ਅਧੀਨ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਪਰਚੇ ਉੱਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ 'ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਜਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ' ਹੋਣ ਦਾ ਫੱਟਾ ਲਾਉਣ ਜਾਂ ਉਤਾਰਨ ਨਾਲ ਚੱਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 'ਜਨੂੰਨੀ ਪਰਚਿਆਂ' ਦੇ ਨਾਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੱਲ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸੰਦੇਹ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਸਾੜੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪਰਚਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਸੁਹਿਦ ਵਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਠੀਕੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੱਛਣ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪਰਚੇ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ/ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ੀ/ਇਨਕਲਾਬੀ/ਜਨੂੰਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ? ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਦੋ ਸਹਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਲੇਖ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਦ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਥਾਕੀ ਹਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ- ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਸਾਹਿੱਤਕ/ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੁਹਿਦਤ ਦੇ ਕਿੱਲੀ ਤੁਰੇੜੇ ਹੈ, ਕਿੰਨੀ ਤੁ ਦੂਰ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ?? ਉਮੀਦ ਹੈ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕ/ਪਾਠਕ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੱਧਰ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਜਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਹਿੱਤਕ/ਸਿਧਾਂਤਕ ਕਰਤਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸੰਦੇਹ ਜਾਗੀ ਰੱਖਣਗੇ - ਸੁਖਿੰਦਰ ਚੰਜਲ)

DOSANJH & PIRANI LAWYERS

ਐਕਸੀਡੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਤੇ
ਇਨਸੂਰੈਂਸ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਫੰਨ ਕਰੋ ਅਤੇ
ਮਿਲੋ:

ਉਜੱਲ ਦੋਸਾਂਝ
ਅਤੇ
ਮਹਿਬੂਬ ਪਿਰਾਨੀ

ਵਕੀਲ

#202 - 5887 VICTORIA DR.
VANCOUVER, B.C.
PHONE: 327-6381

VICON MEDIC PHARMACY

ਵਾਈਕਾਨ ਫਾਰਮੇਸੀ

ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ 6407 ਮੇਨ ਸਟਰੀਟ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ
ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ
ਸਮਾਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਸਤੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਖੁਦ ਆਠ ਅਤੇ ਅਜ਼ਮਾ ਕੇ ਦੇਖੋ :

TEL: 324-3177

KENNY K. H. NG B.Sc. (PHARM.)
R.P.E.B.C.

PAUL C. Y. FU B.Sc. (PHARM.)
R.P.E.B.C.

**6407 MAIN ST.
VANCOUVER, B.C.**

PAUL'S PLUMBING & ELECTRICAL SUPPLY

DO YOU NEED PLUMBING OR ELEC-
TRICAL SUPPLIES AND SERVICE FOR
NEW HOMES OR FOR RENOVATIONS?
OUR PRICES ARE VERY COMPETITIVE
AND WE ASSURE YOU WE WILL HAVE
EVERYTHING FOR YOU TO FINISH
YOUR JOB.

Contact Paul At:

4774 Main St. (at 32nd) Vancouver, B.C.

PH: 872-3118 Supply

872-7227 Service

CHANA MASONRY LTD.

**9823 - 80 AVE
GRANDE PRAIRIE,
ALBERTA**

(403) 532-1246

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੇ ਵੀਡੀਓ

(ਵੈਨਕੋਵਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮਿਲ ਬੈਠਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੇ 'ਸੱਥ' ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ। ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਵ ਹੈ : ਰੋਜਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਟਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਦੇਣਾ। 'ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ' ਇਸ ਸੱਥ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਪਹਿਲਾ ਲੇਖ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ - ਅਮਰਜੀਤ ਚਾਹਲ, ਸਾਹਣ ਬੋਲ, ਭੁੱਪਿੰਦਰ ਚਿੱਲੋਂ, ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਸਾਧੂ)

ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ : ਠੋਈ, ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵਿਚ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਖਾਸ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਸਮੇਂ ਮਨੁੱਖ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਾਧਨ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਦਲਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵੀ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਧਾਤ ਦੇ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈਕਸ਼ਿਓ ਦੀ ਜਾਂ ਲੱਕੜੀ (ਬਾਂਸ) ਦੇ ਸੈਂਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨੱਚਦੇ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਸੰਗੀਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਨੱਚਣਾ ਗਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਦਯ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਥਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਜਾਂ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਨ-ਪੂਰਾਵੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਕਿਰਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਅੱਜ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਜਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉਪਰ ਸਰਮਾਏ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਸਰਮਾਏ ਦਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ (ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਮਾ ਪਹਿਲਾਂ) ਆਦਮੀ ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰ ਛੱਡਦੇ ਸਨ, ਐਠਾਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਸੋਕ ਕੱਚੜੀ, ਛੁੱਟਘਾਜ ਆਦਿ ਖੰਡ ਕੇ ਤੇ ਦੱਖ ਕੇ ਜਾਂ ਰੋੜੀਓ ਢਾਗੇ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਉਸਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਸਨਅਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖਾਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਉਸਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੀ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਇਥੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਮ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਬਣ ਗਈਆਂ।

ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ (ਪੰਜਾਬੀਆਂ) ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹਾਸ ਨਾ ਆਇਆ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਤੰਗੀ ਵਿਚ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਉੱਜ ਹੀ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਰੂਪ (ਫੈਲੀ) ਦਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਤੀਜਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਿਨੀਮਾ ਥੀਏਟਰਾਂ ਵਿਚ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਇਥੇ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਗੱਪਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਕੋਰ' ਜਾਂ 'ਕੋਰ ਹਾਊਸ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਲੋਕ ਮਿਲ੍ਹੇ ਜਾਂ ਠਾਰਮਾਂ ਦੇ ਸਖਤ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ, ਸਠਾਬ ਪੀਂਦੇ, ਤੁਸ਼ ਖੰਡਦੇ ਤੇ ਕਦੇ ਕਦੇ 'ਵੀਡੀਓ' ਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਸੀਲੇ ਗਲੇ ਵਾਲਾ ਵੀਡੀਓ ਦੀ ਯੀਰ ਗਾ ਲੈਂਦਾ। ਸੰਗੀਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹੋ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਚ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਵੈਨਕੋਵਰ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਕ-ਅੱਧ ਫਿਲਮ ਵਿਖਾਈ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ 1967 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਥੇ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪੰਜ-ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਇਕ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈ। ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਵਲ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਯੂਨਿਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਲੋਕ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ।

ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਸ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਤੇ ਹੋਇਆ ਵੀ। ਨਵੇਂ ਆਏ ਲੋਕਾਂ (ਇਮਿਗਰੈਂਟ) ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਉਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਦਸ ਢੁੱਕੇ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕਈ ਸਿਨੇਮਾ-ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। 1977-78 ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਕਈ ਸਿਨੇਮਾਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਕਈ ਕਈ ਸ਼ੋਅ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਚੱਲਦੇ ਸਨ। ਕਮਰਸ਼ਲ ਸਟਰੀਟ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ 1968 ਵਿਚ ਹੋਏ ਜੱਗ ਦੇ ਤੂਫੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕਲਾਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਇਹ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਹਨਾਂ ਸਿਨੇਮਾਘਰਾਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਮਨ-ਪੂਰਾਦੇ ਲਈ ਗਏ ਕਈ 'ਆਸਕ', 'ਸਾਗਰੀ' ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ 'ਰਾਈਵਰ' ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਖਾਂ 'ਚ ਹੋਏ ਢਾਂਗ ਰੜਕਣ ਲੱਗੇ। ਭੱਲ ਕਈ ਵੇਰ ਮਾਠ-ਕੁਟਾਈ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗੀ।

ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਨਗਰ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਪਿਠ ਨਾ ਪੈ ਸਕੀ। ਦੋਸ਼ੇ ਆਏ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਦੀ ਪੂਰਾ ਨੂੰ ਤੋਰਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਕਮਜ਼ਾਬੀ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਵਿਚ ਨੂੰ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਵਪਸ ਪਰਤਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਇਥੇ ਬਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕਈ ਕੁਟਾਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਇਥੇ ਕਾਫੀ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਰੋੜੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਚਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਸਾਡੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਟਾਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਥਾਨਕ ਕਲਾਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਸਮਾ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੇ ਲੋਕ-ਗੀਤ, ਭੰਗੜਾ, ਗਿੱਧਾ, ਤੇ ਨਾਟਕਾਂ ਠਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ। ਹੱਜ ਕੇ ਹੋਈ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਘਾਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਟਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸ਼ਾਈ ਤੋਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹ ਵਾਹ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋ ਤੂਫੀ ਦੇ ਮਾਹੜਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਇਹ ਖੱਪ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਖੱਪੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਹਨ। ਵੀਓਈ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਆਦਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਜਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਚਾਟ ਤੋਂ ਲੱਗੇ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਖੱਪ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਕਈ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ ਦੀ ਇਹ ਨਵੀਂ ਕਾਢ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਨੇਮਾ-ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਕਾ ਇਤਾ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਕਾਢ ਵੀਡੀਓ ਮਸ਼ੀਨ ਹੈ।

ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਮਾਰਕਟ ਵਿਚ ਠਾਂਢੇ ਕੁਝ ਵੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਸਨੂੰ ਟੀ.ਵੀ. ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਪਸੰਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੰਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਸਨ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਵੀਡੀਓ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵੱਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵਧਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਹਰ ਪਾਸੇ ਫੈਲ ਗਈ। ਛੋਟੇ ਟਾਊਨਾਂ ਵਿਚ ਮੱਠ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਉਪਰ ਇਸ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਅਤੇ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਠਾਹੀਂ ਕੀਤੇ ਇਹ ਸਾਫੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗਤ 47% ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀਡੀਓ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਹਨ। ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਹੈ - ਹਿੰਦੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖਣ ਲਈ। ਜਿਹੜੇ 53% ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਜਾ ਕੇ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਘਰ ਲਿਆ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਿਨੇਮਾ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ 'ਦੁੱਕੀ-ਤਿੱਕੀ' ਦਾ ਚੁਗ ਤਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ - ਲੰਮੇ ਪਏ, ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ, ਸ਼ਾਬ ਪੀਂਦੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਨਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਕੌਮਉੱਤਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਇਸ ਵਲੇ ਦਾ ਸੰਭ ਤੋਂ ਟਾਈਟਮੈਂਟ ਵਪਾਰ ਹੈ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੇ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖਣ ਤੇ ਕਿਹਾਏ 'ਤੇ ਵੇਖ ਵਾਲੇ 50 ਤੋਂ 60 ਤੱਕ ਸਟੋਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਹੋਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀਡੀਓ ਮਸ਼ੀਨ ਇੰਨੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰੀ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਈ? ਇਸ ਦਾ ਸੰਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਲੇਖ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਇਥੇ ਰੱਜਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਆਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਾ ਵਿਗਾੜ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਹਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਪਿਠ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਵੀਡੀਓ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਹਰ ਵੇਖਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਘਰ ਵੇਖਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਟ ਵੇਖਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੇਖਦੇ ਹਨ।

ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਘਾਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀਡੀਓ ਸਿਲਾ ਦੇ ਟਿੱਕਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉੱਤਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਰੀ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ 'ਕੱਕ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ'। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਦ-ਪਛਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ 'ਕੱਕ ਵੱਢ ਹੋਣੇ ਬਰਾਉਣ' ਅਜੇ ਕਾਫੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ ਵਧਾਅ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਅਜੇ ਇਹ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਿਆ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਖ਼ਰੀਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਘਰੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਾਲੇ ਚਾਕੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਹਨਾਂ 'ਸਾਬਤ ਨਕਾਂ' ਦੀ ਹੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵਧ ਸਟੋਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਜਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲੋੜੇ ਦੀ ਚੁੱਪ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਉੱਠ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਕਈ ਘੰਟੇ ਨਾਈਨ ਵਿਚ ਲਾਏ ਹੋਏ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕੱਪੜੇ ਪੜਦਾਏ ਹੋਏ, ਉਹ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ

ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਦਾਬ ਬੱਲੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਫੁੱਲਦੇ ਹੋਣਗੇ? ਤੀਜਾ ਕਾਰਨ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਹੌਜ਼ੇ ਵਾਂਗ ਟਿੱਲਣ ਦਾ ਹੈ: ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ (ADVERTISEMENT) ਸ਼ਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੇ ਇਹ ਇਕ ਮੈਸਾ 'ਬੁਕਲੂ' ਈਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਜਾਦੂ ਨਾਲ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਦੇ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਧੇਰੇ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟੀ. ਟੀ., ਰੇਡੀਉ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ 'ਬੁਕਲੂ' ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਇੰਨਾ ਅਸਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜ ਹੁਣ ਜਾਣਿਆਂ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਂਜ਼ਿਊਮਰ ਸਮਾਜ (CONSUMER SOCIETY) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂਡੇਵਰਟਾਈਜ਼ਮੈਂਟ ਨੇ ਵੀਡੀਉ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਗਰੇਸਰੀ, ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਮਾਠਿਆਈ ਵਾਲੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸੇਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੇਲ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀਡੀਉ ਫਿਲਮਾਂ ਆਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਉੱਜ ਵੀ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਸਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਨੇਮਾ ਜਾਣ ਦਾ ਇਕ ਜਣੇ ਦਾ ਖਰਚ ਪੰਜ ਡਾਲਰ 'ਤੇ ਉਪਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਤਿੰਨ ਡਾਲਰ 'ਚ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ 'ਸਕ੍ਰੋਰ ਕਾ ਸਿਕ੍ਰੋਰ' ਸਾਠ ਟੱਚਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ, ਸਗੋਂ ਯਾਰ ਟੈਸਰ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੀਡੀਉ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਜਲਦੀ ਵਧਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਇਕ ਇਕਾਈ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਉਪਰ ਵੀਡੀਉ ਦੀ ਇੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵਨਤਾ ਦੇ ਅਸਰਾਂ ਉਪਰ ਇਕ ਡਾਕ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਉਪਰ ਵੀਡੀਉ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਖੂਹ ਦੇ ਡੋਲੂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਲਿੰਦੇਗ ਰੂਮ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚਲੀ ਡੂਠੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਇਹ ਚਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਵੀ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। 70 ਰੋਜ਼ ਵੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਦੇ ਨਗਰੁਗ। ਜੇ ਆਪਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਠ ਘੰਟੇ, ਕੰਮ ਤੇ ਜਾਣ ਆਉਣ ਲਈ ਸਮਾਂ, ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਖਾਣ ਪੀਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸੌਣ ਲਈ ਚਾਹੀਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਈਏ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਹੀ ਵਿਹਲੇ ਬਚਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੇ ਘੰਟੇ ਲੋਕਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣ 'ਤੇ ਲਾਇੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਠਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਟੁਟ ਜਾਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਟੀਲੀਵੀਜ਼ਨ ਉਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਦਾ ਠੀਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ) ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਗੇ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਰਾਹੀਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਰਹਿਣਗੇ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਠੁਰੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੰਟ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ; ਤੇ ਹੁਣ ਵੀਡੀਉ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇਸ ਰੁਚੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਪਾਰ ਰਾਹੀਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੰਜੀਦਾ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਜੇ ਉਹ ਆਸ ਪਾਸ 'ਤੇ ਬੱਖਰ ਰਹਿਣਗੇ; ਵਪਾਰ ਰਾ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਗੇ ਸਮਝਣਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕ-ਮੰਦਵਾੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਤਨਖਾਹਾਂ ਹਨ; ਇਸ 13-14% ਦੇ ਨਗਰੁਗ ਬੰਦਗੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਯੁਨੀਅਨਾਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਕੁਝ ਨਾ ਜਾਣਦੇ ਬੁਝਦੇ ਹੋਏ ਸੰਚ ਮੰਨ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਲੈਣਗੇ।

ਇਕ ਹੋਰ ਅਸਰ ਜਿਹੜਾ ਉਪਰਲੇ ਤੱਥ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ 'ਚ ਹੋ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਆੜਿਰਫ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀਡੀਉ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ 'ਤੇ ਤੋੜ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਇਲਚਸਪੀ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਕੀ ਸੁਝਾਵਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਵੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੁਣਨ ਦੀ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ। ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਲੇ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ 'ਸੈਅਲ' ਦੇਖਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਅੱਖਾ ਸੋਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਵਿਚ ਕਾਸ਼ਯਾਬ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਜਲਸੇ, ਸੁਜਾਹੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਦਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਵਰਤ ਕੇ ਹੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਾਂਸ਼ੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸਿਖਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਲੋਕ ਰਿੜੀਆ-ਘਰ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਡੱਕੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਣਗੇ? ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਤੇ ਇਹ ਗਿਆਨ ਇਕ ਨਰੋਏ ਤੇ ਵਧੀਆ ਸਮਾਜ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਚੰਗੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਸੰਗ ਬੋਲਦਾ, ਮਿਲਦਾ, ਵਰਤਦਾ ਤੇ ਵਿਚਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਬੋਲਣਾ

ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਕੇਗਾ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਹੱਦਾਂ-ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ-ਵਰਤਣ ਜਾਰੀ ਰਹੇ। ਵੀਡੀਓ ਨੇ ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਿਲਣ ਉਪਰ ਜੇ ਪੂਰੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਗੀ ਕਮੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵੀਡੀਓ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਸੈਟ ਹਿੰਦੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਕੇ ਵਰਤੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਥੋਂ ਦੀ ਜੰਮੀ ਪਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਟਕਰਾਲ ਦੀ ਸੰਥੜੀ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਚੰਦੇ ਆਪਣੇ ਸਨ-ਪਸੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੱਖਵਾਂ ਰਾਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਘਰ ਆਏ ਵੇਸਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ 'ਸਿਲਾਸਿਲਾ' ਦੇਖਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦਾ ਵਿਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ, ਵੇਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਪੌਲ(WRESTLING) ਹੀ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਸ਼ ਆਈ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇਖਦੇ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਆਏ ਗਏ 'ਤੇ' ਜਾਂ ਤਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਬੰਦ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਨਿਆਵੇਂ 'ਕਾਰਟੂਨ' ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਹਾਲਤ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਦੁਖ ਸੁਖ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਖ਼ਤਾਂ ਈਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਗੱਲਾਂ ਚਾਤਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲੋਕ ਬੰਬਣੀ ਦੇ ਨੌਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਠਾਹੀਂ ਇਕ ਮਨਪੜ੍ਹਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਲੋਕ ਪੰਜ ਡੇ ਘੰਟੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੋਈ ਪਾਈ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਡੇਢ-ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤਿਆਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਸੀ ਨੇੜਤਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਵਕਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤਾਏਂ ਅੰਤ-ਕਥਨੀ ਜਾਪੇ, ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਚੱਕਰ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਲ ਵੱਸਦੇ ਦੀ ਅਜਨਬੀ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਉਪਰਲੇ ਅਸਰ ਸਿਰਫ਼ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਖਰੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਟਾਈਮ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਵੇਗੇ। ਹੁਣ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਵੱਧ ਆਈਏ। ਸਭੇ ਸਰਫ਼ ਅਨੁਸਾਰ 90% ਲੋਕ 'ਫਾਰਮੂਲਾ' ਟਾਈਪ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ 'ਸੋਆਲੇ', 'ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾ ਸਿਕੱਦਮਾ', 'ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ' ਆਦਿ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਚੰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਉੱਜ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਰ ਤੀਕ ਘਾਟ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਜਿਉਂਦਾ ਇਨਸਾਨ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ 'ਆਕੇਸ਼', 'ਅੰਕੁਰ', 'ਬਾਜ਼ਾਰ', 'ਗਰਮ ਹਵਾ' ਆਦਿ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਟੇਜਾਂ ਵਾਲੇ 'ਪਰੋਮੋਟ' ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘਟੀਆ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਅਫੀਸਰੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। 'ਫਾਰਮੂਲਾ' ਟਾਈਪ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਸਲੀਅਤ 'ਤੇ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਠੋਜਾਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਬੰਦ ਅਸਲੀਅਤ 'ਤੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਖਿਆਲੀ ਅਤੇ ਸੁਪਨਾਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲੱਗੇਗਾ। ਇਸ ਮਨਪੜ੍ਹਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਕ ਆਤਿ ਗਰੀਬ ਦੀ ਕੁੜੀ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਗਾਂਠੇ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਗਰੀਬ ਬੇੜੀ ਜਿਹੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਮੀਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਲੁਟੀਰਿਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਗਰੀਬਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਕੌਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਹੁਤੀ ਆਤਮ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਇਕ ਡੂਰੀ ਸਮਝ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਅਸਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਠੋਕਰਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿਵਾਏ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕੋਸਣ ਦੇ ਬੰਦ ਦੇ ਹੱਥ ਭੁੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ: ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਪਤੀ-ਪਤਨੀ, ਵੇਸਤ-ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਪੱਠ ਉਪਰ ਟਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬੜੇ ਸੰਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਟਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਪੈਸਾ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਟਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਸੇ ਜਦੋਂ ਅਸਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੇਸਤ ਮਿੱਤਰ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਲਾਜ਼ਰ ਵਿਚ ਵਧੀਕੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੰਦ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਤੇ ਫੇਰ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੇ ਹਿੰਦੀ-ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖ 'ਕੀਰਨੇ' ਟਾਈਪ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਾਣਗੇ ਜਾਂ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਕਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਖੰਡਪਾਠ ਰਖਾਏ ਜਾਣਗੇ ਜਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਟੱਲ ਖੜਕਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਅਸਰ ਅਸਰ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹ 'ਤੇ ਤੋੜਨਾ। ਤੇ ਇਹ ਸਭ 'ਤੇ ਵੱਧ ਖਤਰਨਾਕ ਅਸਰ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਬੰਦ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਸਹਮਾਏਦਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੌਰ ਆਪਣਾ ਕਾਫੀ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬੰਦ ਦਾ ਬੰਦ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ 'ਬੰਦਾ ਬੰਦ ਦਾ ਦਾਰੂ' ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ 'ਕੁੱਤਾ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਵੈਰੀ' ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੈਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਛਾਂਬੇ ਦੀ ਵੇਣ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਜੇ ਇੰਨਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰੇ ਪੈ ਰਹੇ ਦਬਾਓ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਕੌਖਿਆ ਲਈ ਸਤਾ-ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਉੱਜ ਵੀ ਸਾਡੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ 'ਤੇ ਬੋਲੀ ਦੇ ਫਰਕ ਕਰਕੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਘੱਟ ਅਸਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਅਸਰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਟੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਪਾਉਂਦੇ ਅਸਮਰਥ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕੜ ਦੇ ਪਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਟਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਰਿ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਲੜਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਲੁਟੀਰਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜਨਾ ਟਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਲਿਆਂ ਲੜਿਆਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇਹਾ ਸੁਮਾਰਿਕ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਕੱਲਾ

ਕੂ-ਕੈਲੇਕਸ-ਕਲੈਨ (K.K.K.) ਵਰਗੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਸਾਡੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕਦਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।

ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਗੁੱਝੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ 'ਅਮਰੀਕਨ-ਡਰੀਮ' (AMERICAN-DREAM) ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਤੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼-ਪਤੀ ਬਣਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ? ਨਹੀਂ! ਪਰ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ-ਤੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ (ਕਾਮਯਾਬ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ-ਅੰਧ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਤਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਯੋਗ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਕੋਈ ਤਾਂ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਰੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਰੀਬ ਕਰੇ ਤਾਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹੋਰ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਗ਼ਰੀਬ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਨ ਹੋਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਕੱਟਣ ਦੀ ਜਾਰ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਛੋਟੇ ਚੱਚ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਦੇਖਵੇਦਿਕ ਸੰਕੁ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਉਪਰ ਅਸਰ ਪੈਣਾ ਕੁਝ ਚਿੰਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਹਿਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਸਿੱਖਾਏ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹਨ? ਅਮਿਤਾਬ ਚਰਨ ਇਕ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ 'ਸਾਠੇ, ਹਰਮਜ਼ਾਦੇ, ਮੈਂ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਗਾੜ੍ਹਾ ਵੁੰਗਾ' ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਮਾਇਲੀ ਹਰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ 'ਕੁੱਤੇ, ਕਮੀਨੇ, ਪਿੱਲੇ ਕੇ ਚੱਚ' ਵਰਗੇ ਸੁਚਰ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਮਿਹਰ-ਮਿਤਲ ਦੇ-ਅਰਥੀ ਘਟੀਆ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬੋਲੀ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ? ਨਹੀਂ! ਪਰ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਆਸ ਕਰਦੇ ਫਿਰੀਏ, ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਕੁਝ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੱਗੇ ਬੱਚਿਆਂ ਉਪਰ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕਨ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਅਕਸਰ 'ਹਿੰਸਾ, ਠੱਪ, ਸੈਕਸ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸਨ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾਂਟ ਮੈਂਕ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਘਰ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਜੀਅ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੇਖਣ 'ਚ ਇਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਅਜੇਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸਿਆ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਨ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਰ-ਕੁਟਾਈ, ਠੱਪ, ਚੋਰੀ-ਡਕੋਰੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਾਂਟ ਨਹੀਂ। ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ, ਜਿਹੜਾ ਹੋਜ਼ ਇਕ-ਅੰਧ ਅਜੇਹੀ ਫਿਲਮ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਸਿੱਖਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਸਕੇਗਾ।

ਵੀਡੀਓ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ EXPLOITATION ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਹੈ: ਔਰਤਾਂ। ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮਰਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਾਰਕ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਵਿਚ ਮਨ-ਪਰਚਾਏ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਥੇ ਔਰਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਠੋਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ। ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ, ਏਸ਼ੀਅਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪਾਂਟ-ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰੋਸਾਮ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਪਾਂਟ-ਪਾਂਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇੰਨਾਂ ਸਿੱਧਾ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਜੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਨੰਗੀਆਂ ਮੈਂਗੜੀਆਂ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਤਰਸਾਰ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ, ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮ ਦੀ ਇਕ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਔਰਤ ਦੀ ਇਸ ਬੰਦਿਗਤੀ ਵਿਚ ਵੀਡੀਓ ਆਉਣ ਨਾਲ ਵਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਅੱਗੇ ਕਾਮ ਭਰਪੂਰ ਫਿਲਮਾਂ ਕੁਝ ਹੀ ਸਿਨੇਮਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲਦੀਆਂ ਸਨ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਲੋਕ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਸੈਂਕੜੇ ਨਵੇਂ ਸਟੋਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਟੋਪਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸਸਤੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧੇ ਕਾਰਨ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਹੋਏ ਮੁਨਾਫੇ ਨਾਲ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਔਰਤ ਦੀ EXPLOITATION ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੀਡੀਓ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਆਮਰ ਨੂੰ ਇਕ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਕਦਾਰਿਤ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵੀਡੀਓ ਮਸ਼ੀਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਗਲਤ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਜੇ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਰ ਤਕਨੀਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੱਤਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਫੀ ਵਧੀਆ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇਸੇ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣਾ ਕਿਰਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲੋਂ ਸੌਖਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇਸੇ ਦੀ ਸਹਾਇ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਉਪਰ ਵਧੀਆ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ

ADVERTISEMENT !

- We appreciate our advertisers for supporting our readers and we encourage our readers to support our advertisers.
- For 1983, the advertisement rates per issue are:
FULL PAGE: \$ 100⁰⁰; HALF PAGE: \$ 50⁰⁰ QUARTER PAGE: \$ 25⁰⁰
- Contact the members of Advertising & Circulation Board in your area:

SATWANT DEEPAK
EDMONTON
 461-1917

PAUL BINNING
VANCOUVER
 879-3339

LAAT BHINDER
EDMONTON
 435-7469

IQBAL RAMUWALIA
TORONTO
 745-7326

ਹਰ ਪੜਕਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਮਰੀਕ ਸੱਲ
 ਨੂੰ ਮਿਲੋ !

FOR ALL YOUR REAL ESTATE NEEDS
 Residential - Commercial - Investments

CONTACT: AMRIK SULL

PH. BUS: 585-2211

PH. RES: 581-6692

PAGER: 3748-687-7711

10667 - 135 ST., SURREY, B.C. V3T 4E3

AMRIK SULL

ਅਮਬੀਕਾ ਫੂਡਜ਼

ਵਧੀਆ ਤੇ ਸਸਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਨੈਣ ਲਈ
 ਸਾਡੇ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ।

**Largest of it's kind in
 North America**

ਦੁਸਰਿਆ ਦੀ ਸੋਲ ਪ੍ਰਾਈਸ
 ਸਾਡੀ ਰੈਗੂਲਰ ਪ੍ਰਾਈਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

**British Columbia's
 Finest Indian
 Grocery Store**

327-0295

**5125 VICTORIA
 DRIVE VANCOUVER**

Inflation-resistant Insurance

BUS: 682-7531

RES: 254-5837

MAKE THAT CALL NOW

Sudesh Kalia

**"I've got a plan to help you
 build a better tomorrow."**

**REDUCE YOUR INCOME TAX AND BUILT
 A GUARANTEED PENSION**

NORTH AMERICAN LIFE

1010-1090 West Georgia St., Vancouver.

ਬੰਬੇ ਸਵੀਟ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰ

FOR LARGEST VARIETY IN INDIAN SWEETS

ਉੱਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਮਠਿਆਈਆਂ - ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਵਾਦੀ ਖਾਣੇ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ,

OUR TEMPTATIONS,

Largest Variety in Indian Sweets

Burfi - Laddo - Rasgulas - Gulab Jamuns - Masu - Pinnis
Balu Shahi - Besan - Petha - Gajarpak

ਅਸੀਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਸਵਾਦੀ ਮਠਿਆਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਹਾਂ।
ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਲਈ ਖਾਸ ਰਿਆਇਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

- ਛੱਲੇ ਭਟੂਰੇ • ਸਮੋਸੇ • ਆਲੂ ਟਿੱਕੀ
 - ਕਰਾਰੇ ਕਰਾਰੇ ਗੋਲਗੱਪੇ ਆਦਿ ਆਦਿ...
-ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ
ਮਿਲੇਗਾ

ਆਓ ਤੇ ਵਧੀਆ ਸਾਮਾਨ ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਥੋਂ ਖਰੀਦੋ
ਬੈਂਕ ਤੇ ਮਠਿਆਈ ਖੀਦਣ ਲਈ

ਸ਼ੁਕਲਾ ਬ੍ਰਾਦਰਜ਼

HEAD OFFICE

4405 MAIN ST. (28th AVE.)
VANCOUVER, B.C. V5V 3R2

Tel. (604) 874-5722

Manager: SHUKLA

BRANCH:

6545 MAIN ST. (at 49th Ave)
VANCOUVER, B.C. V5X 3H1

Tel. (604) 321-1414

WE ARE OPEN EVERY DAY 9 A.M. TO 9:30 P.M.

**BOMBAY SWEET
MANUFACTURER**

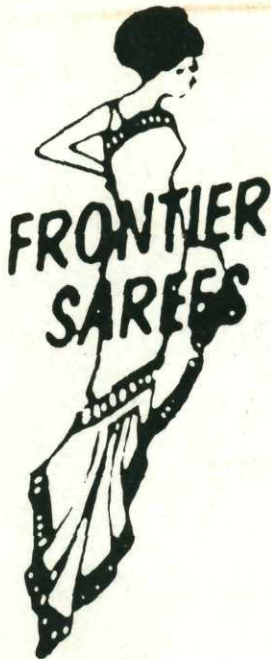

WATNO DUR
P.O. Box 9545
Edmonton, Alberta, T6E 5X2

Second Class Mail Reg. No. 3233

TO:

ਫਰੰਟੀਅਰ ਕਲਾਥ ਹਾਊਸ

**NEW DESIGNS
& NEW FASHIONS
SAREES**

**We have the largest variety
in Punjabi suits
both in designs & Quality**

FRONTIER CLOTH HOUSE LTD.

6695 MAIN STREET VANCOUVER, B.C.

PHONE NO. 325-4424 or 325-31515